

Origo iuris humani

Incipit processus iudiciarius eximij doctoris iuris canonici Joannis bannis de Urbach.

In nomine domini amen Rex

pacifice cunctorum causa effectiva et finalis. de sum. tri. c. j. de reliq. et vene. san. gloriosus de p. i. pn. li. et in. l. j. c. d.

sum. tri. hominem ad sui similitudinem formatum. xxxij. q. v. hec imago. de pe. dif. ij. principium Rectum creavit. Eccles. vij. c. in fi. Et dispositum sibi subditos pudicos fore pacificos et honestos. ut in phemio compilatois Gregoriane ad eorum regulationem ius naturale creandum. v. dif. in pn. Que lex naturalis ad regimen creati hominis secundum statum prime dispositionis ipsius creatoris sufficiens existebat. Cum ipse creator operis non nouerit imperfectionis. de bep. maiores. v. s. adhuc gratia. qua lege omnia communia erant. j. dif. ius naturale. viij. dif. q. iure. Sed quia ipsi subditi tales non permanserunt secundum dispositionem et voluntatem creatoris. Nam multiplicato genere humano iure gentium orta sunt bella et distincta regna dominia. ff. de iusti. et iure. l. et h. iure. et j. dif. ius gentium Et homo infinitis se immiscuit questionibus. Ecclesiastes ubi s. Et ibi subditi cupidi erant ad aliena. et ideo lites insurrexerunt. Unde Seneca. Homines querissime uiuerent in terris si hec duo pro noia non essent vel de medio tollerent. s. meum et tuum. Et alibi dicit Hostri esse minus si nostra non essent Nam cupiditas effrena ex humane conditionis corruptione surgens pacem odiosas lites et iurgia nutiens et inducens tot noua litigia generat quod plura sunt negotia quam uocabula. ff. de prescript. l. natura. extra de iusti. na. cupiscencia. xlviij. dif. bonorum et in phemio predictae compilationis. Et natura humana ad dissentiedum pna. de p. dif. iij. sicut in sacramentis. de p. cef. pben. quod diuersitate. nouas deproperat edere formas. L. de uete. iu. enu. l. ij. s. Sed quia diuine. Dinc est forma litigandi et placitandi usus in paradiso uideat exorta Nam cum Adam redargueret a domino de inobediencia. relationem huius criminisauerat in pugnam. imo in pugnis auctorem cum dixit. Mulier quam dedisti mihi sociam me decepit et comedi. de pe. dif. ij. spes. Jre

ex lege veteri ordo iudiciorum comprobatur. Nam Moyses ait. In ore duorum vel trium etc. Deuter. xx. et de iud. nouit. de testi. in oi. Item et in nouo testamento. Un aplos. Secularia iudicia si habueritis etc. l. o. vj. q. j. s. ex his. Quare secundum hominum statum nature corrupte non sufficiebat lex nature. sed necessaria erat promulgatio legis positue. quia nisi lites per iusticias repmerent in mundo non esset concordia. Fuit ergo necessaria humani generis adinuentio ad effectum. ut hominum appetitum nocuum refrenaret. et homines in tribus iuris preceptis. uidelicet honeste uiuere. alteri non ledere. unicuique ius suum tribuere informaret. ff. de iusti. et iure. l. iuris precepta. Et in phemio supra allegato. ut sic hominum coereret audacia. et inter improbos in nocentia tuta redderet. iij. di. facte sunt leges. et ut boni quere uiuant inter malos. xxxij. q. v. Non frustra Et ne quis temeritate propria sibi summat ultionem. Ergo si homines in prime dispositionis statu et innocencia permansissent. latius legis positue necessaria non fuisset. Ad quod enim indigeremus titulum de libel. ob. et lit. pretest. et similibus si lites non essent. Cum igitur ex cupiditate et malicia hominum lites orire sint et preteritiones inducte. hominum et similibus titulis ut iure posituo indigemus ad negocia tractanda et lites dirimendas. Sed licet ius super h. emanauerit posituum. tamen cum h. exercitium et scia placitandi maxime sunt necessaria. xlv. di. licet plerumque. l. di. ut constitueret. Et per sciam et experientiam omnis acquirat noticia. iuxta illud. Usus et ars docuit quod sapit omnis homo. Et iuxta dictum philosophi in j. methaph. Experientia facit artem. Nam omne artificium per exercitium recipit incrementum. In l. legis seruus. s. ornatricibus. ff. de l. iij. Est et ipsa experientia efficax rex magistra. de elec. q. sit li. vj. Un lex comedat iuris peritos ex experientia rex. ut i. p. i. s. j. Experi causa iudices dari possunt. L. de iudi. certi. Nam inexptus pauca cognoscit et maxime circa formas libellorum et ordinem iudicium. circa que debite tractandum requirit experientia. Un dicit Hof. in libro iuris ciuili in pn. quod difficile est ut quis sciatur bene libellos difficiles componere et ordines iudicij tractare. etiam si alius bonus sit i legibus. intellige in causa criminali vel ciuili. nisi i causarum exercitio uerferet. Nam ut dicit Guil. in spe. de libel. pcep. in pn. circa libellorum conceptionem. grande piculum iminet. Et quasi tota vis iudiciorum in eis rite accipiendis consistit. facit de iudi. examinata. de symo. licet hely. cum similibus.

De diffinitione et personis iudicij

Et pauci reperiunt in his plene instructi. imo nullus est qui plerumque in his vario non obducatur errore. ad hoc de immu. eccle. aduersus Idcirco dominorum meorum super hoc de uice instantia libelloz et alioz actuum iudiciorum formas tradere et declarare intendo. et iudiciorum debetum ordinem et frequentatum per singulos actus et partes iudiciales per media per quam ad finem causarum deuenit competenti et regulato ordine explicare. quantum mihi est possibile. Quod licet reuera ad hec insufficientem me cognoscere faciam tamen quod possum. xxij. q. ij. faciat hoc. Et sufficit quod in paucis amici labori consulat. ut dicit lex tutor. ff. de nego. gest. Et l. tutores. in. §. q. se. in fi. ff. de admini. tuto.

Dicit quid sit iudicium cum declaratione et personis eius

Et antequam ue

niā adpositū per euidētia pmitto. quod iudiciū est actus legitimus trium personarum. iudicis. actoris. et rei. Ita dicit Hostiensis diffiniendo in sum. de iudi. in pn. Et Jo. an. in addi. spe. ti. de actore. in pn. et doctores communiter In hoc quod dicitur est actus trium personarum includunt duo. scilicet processum et personam iudicij. Et licet sint alij iudicia in quibus non sunt omnes personae ille ut in iudicio inquisitionis generalis ubi non est persona actoris vel rei. de quo in. c. bone. §. de elect. Et in iudicio inquisitionis specialis que fit ex officio iudicis nemine provocate vel instigare. de accusa. inquisitionis. Ut quoniam episcopus inquit contra presbyter fornicarium. et c. qualiter in. ubi deficit persona actoris. et super crimine notorio ubi non erigitur persona accusatoris. de accusationis euidētia. Tamen adhuc statuta per dicta diffinitio quod in inquisitione speciali que fit ex officio iudicis fama vel infamia prece dere debet. ut in iuribus supra allegatis. Et illa est loco actoris et eius terminum gerit. ut ibi not. et inquisitione generalis ad speciales ordinatur. Et ita etiam finaliter erit ibi sicut in speciali respice actorem. Sic in iudicio quod habet super notorio crimine potest dici quod ibi notorium supplet locum et vicem accusatoris interpretatiue. Et sic in quocumque iudicio ordinario vel inquisitorio seu extraordinario predictae tres personae substantiue habentur sicut vel vere. vel saltem representatiue. Et ita iste tres personae sunt de esse iudicij et subiectae. scilicet iudex. actor. et reus. Sunt tamen etiam aliae personae quae quocumque in iudicio interueniunt. et illarum alij agunt vel defendunt sicut procurator. iuncta perso-

na. defensor. executor. syndicus. iconomus. tutor. curator. Et quaedam alie. de quibus Buius in spec. pre. §. in tertia particula per totum. Sed ille personae sunt in iudicio agendo vel defendendo nomine alie nomine. videlicet nomine actoris vel rei vel vtriusque. scilicet alij nomine actoris alij nomine rei. et sic non sunt necessarie. Alie nec agunt nec defendunt. sed sunt ibi ut presentent administratum ipsius cause ut aduocati. de postu. per totum. de iud. pastoralis ut lit. non prest. c. j. Item testes. iij. q. iij. c. j. d. §. sig. for. §. in oi. Tabellio vel ipse loco duo viri idonei qui iudici acta describant. de pba. q. niam §. fama. Et nuncius seu executor qui cetera referat. de of. dele. prudentia. j. Re. de appell. cum parati. Et ille personae etiam de necessitate non habent esse in iudicio. sed ad effectum. scilicet ut administratum. ceu super dicti. Et de istarum personarum officij et eorum exercitio ac formis quibus constituantur et alijs circa huiusmodi ad practica pertinentibus suo tempore patebit in processu. Et circa huiusmodi personarum et eorum officia versatur primus liber decretalium Et tota prima pars speculi iudicialis Buius duranti. quod pars persona quae ratio consideranda seu quenda est. ff. de iure. codicil. l. istoz quaedam referunt. de despon. ipu. ad dissoluendum Hodo de alia parte diffinitionis quod dictum est quod iudiciū est actus etc. Sciendum quod ad illud actus iudicij debet tam explicationem et perfectionem ambulare per multas partes et actus particulares. et certo ordine a iure et causarum consuetudine introducto regulate procedendo ad finem. que finem imponit negotio. de sequel. pos. et fruc. c. j. puenit. Et istum ordinem iudicij ac eius partes practat liber secundus decretalium. et Buius in spe. in pre. ij. per totum. Et ibi in principio istius secunde partis enumerat debito ordine partes seu membra processus iudicij. saltem ista membra quae cointer et ut in plurimum contingere solent Licet enim aliquando alia occurrant. ut ibi dicitur in principio. et aliqua etiam enumerat decre. quoniam extra. de pbat. non tamen ordinem per omnia obseruando. ut ibi not. Et istarum partium iudicij alij sunt de subiecto processus vel ordinis iudicij. ut libelli oblatio. de q. in. c. primo. de libel. ob. in fi. glo. et in cle. sepe. de §. sig. in glo. quae est super verbo necessario. Item litis prestat. de lit. prest. c. unico. ut lit. non prest. quae per totum in rubro et nigro. Item conclusio. de qua in alle. cle. sepe. in glo. §. conclusione. Item sententia et quod feratur in scriptis. de sen. et re. iudic. ca. vlt. li. vj. Alique vero non sunt de substantia. ut sunt exceptiones. replicaciones etc. Et ordo iste iudicij non debet permitti confundi vel

Preparatoria iudicii

pposterari. als ex omiffiōe p̄fufione v̄l p̄po-
fteratōe induceret zurgeret nullitas iudi-
cij z p̄cellus. ij. q. vi. §. diffinitiva. z fequenti
de accu. q̄liter. ij. z in spe. de fen. pla. §. infra
ppofitiōem. Nec p̄t p̄termitti etiā de p̄fen-
fu p̄tū. vt in glo. no. in. c. de caufis. de offic.
dele. z est glo. ij. in cle. fepe. p̄alle. in glo. vlti.
Et h̄mōi actū p̄iculariū q̄dā sunt ad iudi-
cij feu litis ordinatiōz. quedā ad lit̄s feu cau-
fe instructionē z decifionē. Un̄ citatōes fa-
tifdatiōes sunt act̄ iudicij ordinarij. z his fi-
milia. Sz p̄fiffiōes attestatōes p̄batiōes z
ifta q̄ factū respiciūt sunt act̄ caufe inſtru-
ctorij z deciforij. de q̄ p̄ Doftriē. z In. in. ca.
caufam. extra de testi. z in cle. fepe. de p̄. fig. i
glo. p̄. defenfiones q̄ facit ad B. Et hec de p̄ti-
bus p̄cellus iudicarij ordinarij i caufis re-
gulariter obseruandis.

De caufis in q̄b̄ dicitur ordo iudicarij
nō neceffario p̄ oīa feruatur ſemp

Et ſunt aliqui ca

Sus in q̄b̄ ex p̄uilegio iuris v̄l hoīs
aut ex caufaz natura ordo h̄mōi per
oīa neceffario nō obſeruat. vel etiā nullo mo-
do d̄z obſeruari. nec p̄ om̄es p̄tes iudicij in
eis ambulat. Exempliū de caufis p̄uilegiat̄s
a iure. vt est caufa b̄nficialis matrimonialif
v̄furaz z decimaz. In quaz cognitōe z di-
ſpoſitiōe iuris iudex tenet ordinē iudicarij
um obſeruare. Et iō dixi neceffario. qz p̄t ſi
vult. vt in cle. diſp̄diōfam. de iudi. De p̄ui-
legijs hoīs. vt q̄n̄ p̄nceps caufas cōmittit. z
in eis p̄cedi mādat ſimpl̄r z d̄ plano. et ſine
ſtrepitu iudicij z figura z tūc iudex nō p̄t p̄
oīa ſuare ordinē iudicarij. qz tūc iſta q̄ ſūt
de figura z ſuba iudicij nō d̄z obſeruare. vt
est libel. ob. lit̄. p̄teſt. Et iſta ſunt de ſtrepitu
iudicij. ſic exceptiōes. appellatōes. replicatio-
nes. z q̄ tūc forti⁹ q̄ in alijs amputare debz
z repellere Et dixi qz nō d̄z tūc ſolēnis ordo
ſeruari. ſi t̄n̄ obſeruet p̄tibz nō p̄tradictibus
valet. vt in cle. fepe. pluries alleg. vbi tradit̄
forma p̄cedēdi q̄ ſm̄ tale mādatū d̄z obſer-
uari. Itē q̄n̄ ex natura caufe nō obſeruat. Ex-
pliū vt in notorijs. Nā ordinē iudicarij ſer-
uari i eis eſſet ordinē p̄uerrere. vt in decret.
ad noſtrā. ij. de iureiurā. de q̄ etiā in. c. v̄ra.
z in. c. tua. de cōba. cle. z mu. Itē in ſumma-
rijs cognitōibz i q̄b̄ etiā non ſeruaf. nec ſit
trāſit⁹ p̄ p̄tes iudicij. ſz iudex ſummarie p̄ba-
tiones recipit z ſe informat. de q̄ in ſpe. d̄ of.

om. iud. §. poſtremo Et iō dixi. v̄l nullo mo-
do d̄z obſeruari. Itē in iudicio extraordina-
rio videlicz in q̄ſitorio. qd̄ exped̄ officio iu-
dicis nō ad p̄uocatiōz alicui⁹ v̄l inſtigatōz
z ſic nō ſeruaf ordo iudicarij. vt in. c. q̄n̄iaz
frequēter. vt lit̄. nō p̄teſt. in. §. ſunt z aliq̄. cuz
remiffionibz. Et ſic ſm̄ diuerſitatē caufarū
diuerſi inſurgūt p̄cellus. De iſtis q̄ oibz iu-
dicij z p̄cellibz. z de p̄cellu executōis ad ḡ-
tias videbim⁹ ſucceſſiue.

Preparatoria iudicij

Primo ergo de iu

P dicio ordinario aq̄ ad ipſi⁹ expedi-
tionē accedā est aduertendū. qz ſunt
quedā p̄paratoria ad ipm̄ iudiciū vt p̄bea-
beat quedā inueſtigatio v̄l p̄meditatio ma-
tura. p̄ quā mēte z corpe ſe p̄parant iudex z
p̄tes ſaltē actor ad iudiciū ſubintrandū vel
nō Et iſto modo intelligēdo ponit Guil. in
ſpe. ſpecialē r̄n̄bricā de p̄paratorijs iudicio-
rum. in p̄te ſc̄da. rubrica p̄ma. videlicet cir-
ca p̄n. Ut agere volēs z accuſare. p̄mo ſu-
lat amicos. videat an habeat p̄bationem. et
v̄tz expediat ſibi litē monere. ij. q. ij. de in-
ducijs. p̄uideat ſibi de aduocato z teſtibus
cū peritiōibz p̄ferat z ſe p̄muniat. quia lit̄if
enētus dubi⁹ est. ff. de pecul. l. qd̄ debet. Et
etq̄ actor inſtātē aduerſario cogit litē p̄ſeq̄.
Hinc est qz inducie deliberatorie ſibi nō cō-
cedūt. ſ. actori. De his z alijs articul̄ p̄mo i
ueſtigādis no. ſpe. vbi p̄mo alle. Itē circa
iudicē q̄ in cā criminali p̄us debet examinare
p̄ſonā accuſatorz. q̄ intētiōe moueat cui⁹ ſit
opinionif. ij. q. vii. Si q̄ ſit zc. Itē in caufa
iniuriarū iudex ſp̄ laborez ad p̄tes cōponēdū
in q̄ actōe potiffime p̄cedit cōpoſitio. xc. di.
c. j. z. c. ſtudentū. Et q̄m̄ etiā in civilibz cau-
ſis iudex tēdere d̄z ad cōpoſitōz. d̄ mu. pe. c.
f. Et marie p̄cedit cōpoſitio actore vincēte.
vt i addi. ſpe. no. Jo. an. in ti. p̄. alle. Un̄ vt
ibi dic̄ ſpe. Remini expedit vt nimis facilis
ſit z p̄mp̄ ad litigādū p̄ p̄iculuz aie. Un̄
d̄z i euāgelio. Si q̄s voluerit tunicā tuam
tollere z tecū in iudicio p̄tēdere zc. Mat. v.
xiiij. q. j. z i. §. j. Et apl̄s. Secularia iudicia
ſi habueris p̄ctm̄ ē i vob. z vos p̄ceptibiles
deo faciet. l. Co. vj. ij. q. j. §. ex his. Et mari-
me nō expedit cleric⁹. qz nemo deo militans
implicet ſe negocijs ſecularibz. ij. Thimo. ij
ne cle. vel mo. c. j. multo min⁹ religioſis. xvj.
q. j. monachi a monaſterio. qz ſeruos dei nō

Requisita ad iudicium

oportet litigare. de syn. c. vnico. Itē n̄ expe-
dit p̄ dubiū lit̄ euentū. vt dicit. zc. Etiam
no. de cau. pos. z p. c. pastoral. in p̄n. Proxi-
o: q̄ q̄s sit ad cōponēdū q̄s ad p̄tendēdū
de trāfact. c. si. cū silib. Talia z silia dicunt̄
p̄paratoria. P̄nt etiā dici p̄paratoria om̄ia
ista q̄ p̄cedūt litē p̄test. vt dicit Buil. anglie.
Pro q̄ facit q̄s dicit Buil. in spe. pte. ij. in p̄n.
p̄. j. vbi dicit q̄ ordo iudiciarij p̄prie dicit̄ in istis
p̄sistere q̄ agunt̄ iur̄ lit̄. p̄test. z sn̄iam cū lit̄.
p̄test. sit exordiu. c. ex pte. ij. de p̄. sig. Luz aū
eā q̄s nō dicat̄ agere s̄ agere velle. qz ista q̄
p̄cedūt nō sunt p̄prie de ordine s̄ p̄parato-
ria. Et fm̄ h̄ p̄mus liber decre. z p̄ncipiū se-
cundi li. vsq̄ ad ti. de lit̄. p̄testa. Et istud q̄s
tractat Buil. in spe. in tota pte. j. videlicet cir-
ca p̄sonas iudiciū. arbitroz. assessoz. actorū
rei. z aliaz p̄sonaz. suo v̄l alio noīe agendo
vel defendēdo. aut adminiculū p̄stando in
iudicio interueniētū. Et etiā in secūda pte
vsq̄ ad titulū de lit̄. p̄test. Sūt z alia p̄para-
toria q̄ etiā cōpetūt post lit̄. p̄test. de quibz i
spe. de dila. §. j. p̄paratoria. De q̄bz suo lo-
co videbim̄. Istis p̄missis veniēdum est
ad p̄positū scz ad declaratōz p̄cessus z ordi-
iudiciarij z ordinarij regularim totū ipsum
p̄cessus diuidēdo i tres p̄tes. sicut etiā diui-
sit Buil. in spe. pte. ij. in p̄n. Prima ps a pri-
ma vocatiōe siue citatiōe incipit. z durat vs-
q̄ ad lit̄. p̄test. exclusiue. Secūda ps incipit a
litē p̄testa. z durat vsq̄ ad sn̄iam diffiniētū
exclusiue. Tertia ps incipit a sn̄ia z durat vs-
q̄ ad eī effectualē executionē si nō fuerit ap-
pellatū. alias si est appellatū suspēdit̄ execu-
tio quousq̄ cā appellatiōis fuerit finita. de
iurciurā. veniētes. cū p̄cor.

De his que expediuntur in prima iudi-
cij parte.

De prima parte ex

i pedunt̄ omnia ista q̄ occurrūt cir-
ca cōpetentiā vel incōpetentiā iu-
dicis z ei iurisdictionē. videlicet an iurisdic-
tionē habeat i reū v̄l nō Et si hz an sit recu-
sabilis vel declinabil. Itē circa p̄sonā acto-
ris. an legitimā habeat p̄sonā ad standum i
iudicio vel nō De abilitate z idoneitate p̄-
sone rei nō querit̄ nec disputat̄. qz ex quo re-
us vocat̄ ad iudiciū qualiscūq̄ sit se defen-
dere potest. Unde dicit̄. si dyabolus esset i iudi-
cio vt reus nō esset defensio sibi denegāda.
cum sit iuris z equitatis naturalis. d̄ excep.

cum inter. Unde dicit̄ ibi In. q̄ reus nō
habet firmare vel legitimare p̄sonā suā i iu-
dicio. s̄ h̄ ip̄e firmabit q̄ vocat̄ est cum ne-
cessario habeat r̄ndere. de iudic. intelletim.
Et iudiciū reddit̄ inuitū. ff. de p̄. obli. inter
stipulantē. z h̄ in reo necessario. Itē querit̄
etiā in eadē pte de p̄sona p̄curatoris. an pos-
sit stare in iudicio. de p̄ba. post cessionē. an
habeat sufficiens mandatū. de p̄cu. c. j. hec et
similia excipiunt̄. Itē de loco iudiciū. an sit
tut̄ z idoneus reo. de ap. ex pte. j. Itē d̄ forma
libelli. de iudi. examinata. De his z similibz
visum est p̄ntē quasi de p̄ambulis ad iudiciū
In h̄mōi pte p̄ma querit̄ de cōpetentia
vel incōpetentia fori. de legitimatōe z abilita-
te vel inhabilitate p̄sonaz tūc i iudicio inter-
ueniētū. de idoneitate vel refutatōe loci. et
ap̄titudine z ineptitudine libelli. sufficiētia
vel insufficiētia m̄datoz p̄curatoris. uz. et
h̄mōi. z nō tractat̄ illa q̄ sunt negocij p̄nci-
palis. Vex regularit̄ h̄ dico id qz fallit i cer-
tis casibz. de q̄bz in. c. j. de lit̄. p̄testa. li. vj. vt
parebit in p̄cessu In secūda pte tractatur
negociū p̄ncipale vt ibi videbim̄. In ter-
tia imponit̄ finis ip̄i negotio p̄ sn̄iam. ff. de
re iudi. l. j. Et p̄denatū p̄ducit̄ ad effectū ex-
ecutiue. de re iudi. cū aliq̄b. de off. dele. q̄re-
ti. S̄ adhuc aūq̄ inchoem̄ p̄cessus sci-
endum. q̄ actor d̄z adire iudicē rei. L. d̄ iur-
ris. om. iur. l. iur̄ ordinē. qz est regula de hoc
tradita in. c. cū sit generale. de fo. cōpe. cum
p̄cor. S̄ h̄ fallit i multis casibz in q̄bz reus for-
titur fori nō sui iudicis. de q̄bz in. c. vlt. de fo.
cōpe. Et matie d̄ p̄suetudine clerici trahūt
laicos ad ecclesiasticū iudiciū etiā in cā civili.
vt in. c. cū sit. iā alle. Et no. Ber. in. c. si cleri-
cus. eo. ti. in vlt. glo. z Buil. in spe. de cōpe.
iudi. aditōe. §. j. in p̄n. Itē p̄ reus iurisdicōz
nō sui iudicis in se progare tacite. de fo. cōpe.
dilecti. l. p̄trahēdo v̄l soluere p̄mittēdo z r̄n-
dere i certo loco expresso. eo. ti. significasti.
Doc vex est de iudice ordinario. sec̄ in de
legato. de offi. dele. Lū olim magister p. z g
rj. q. j. Iudices. Ad h̄m̄ q̄ clericus valeat nō
sui iudicis iurisdicōz i se progare plura re-
quirunt̄ q̄ occurrere debēt in dicto. c. signi-
ficasti. z ibi no. An aūt q̄s semel progando
possit penitere z iudiciū iudicis progari de-
clinare. est recurrendū ad. c. j. de iudi. z q̄ ibi
p̄sueuerūt notari. S̄ q̄s sit cōpetēs iudex
alicuius p̄ istis est aduertendū p̄nt dicit̄ Buil.
in spe. pte. j. ti. j.

Diuisio iudicium

Diuisio iudicium

Voicu alij dele

i gari. alij ordinarij. alij auditores. alij assessores. alij arbitri. alij arbitratores. s; p̄t dici distinguendo duo mebra tm̄ q̄ oīs iudex aut ē delegat⁹. aut ordinari⁹ q̄dā tm̄ est mixt⁹. sic auditor palacij aplici q̄ est nec delegat⁹ nec ordinari⁹. s; p̄t sua bz se ad vtrūq; q; bz ordinariā in cognoscendo ⁊ delegatā in p̄nūciādo. vt not. in cle. auditor. de rescrip. Et q; Buil. i spe. ponit auditorem intelligit cui cert⁹ cause articulo expediend⁹ cōmittit. si s; Buil. intelligit de articulo hñte cause cognitōz annexā. tūc tal⁹ est delegatus. si d̄ nudo articulo nō hñte cause cognitōz vt exarator testiu. tūc nō ē iudex tal⁹ auditor. s; nud⁹ mister. de q̄ in. c. sup. q̄sti onū. de of. dele. ⁊ i cle. auditor. de rescrip. al leg. Et iō nō d; ponere istd̄ mebz. s. assessore. que nō optet int̄ iudices enūerari. q; p̄p̄e iudex nō est. vt suo loco parebit. Silr arbit̄ ⁊ arbitrator. p̄p̄e nō est iudex. q; p̄uata p̄sona p̄t arbit̄ eligi. si sic ē q; p̄ actū p̄uatoz n̄ dat̄ iurisdictio als eā nō hñt. L. de iur. oi. in. l. p̄uatoz. de fo. cō. si diligētī ⁊ c. significasti. ⁊ c. s; iō speculator enūeratur int̄ iudices. q; arbitraria redacta sūt ad instar iudicioz. vt in. l. j. ff. d̄ arbit̄. Itē arbitriū ē volūtariū. s; iudiciū reddit̄ i inuitū. vt d̄ dictū ē.

Delegat⁹ ē q̄ ex alteri⁹ cōmissiōe alicuius cause recipit iudicialē cognitōz. d̄ offi. dele. sup. q̄stionū Et iste si ē a p̄ncipe aliq̄ subdelegat⁹. Un̄ subdelegat⁹ ē cui cā vl̄ ps causa delegato sc̄do loco cōmittit. vt ibi. Et sic subdelegat⁹ d̄ etiā delegat⁹. Cōsuatores ⁊ executores etiā sūt delegati. de of. dele. c. j. ⁊ vl. li. vj. Ordinari⁹ ē q̄ iure suo vel p̄ncipiū bñficio vniuersalit̄ iurisdictōez exercere p̄t. ff. d̄ iurif. om. in. l. more maioz. i cle. ⁊ seque. Papa est ḡ ordinari⁹ singloz. ix. q. iij. cūcta p̄ mūdū. ⁊ c. p̄ncipalē. Itē ep̄s in e⁹ dyoc. Et oēs tpales i cui⁹ territorio q̄s domiciū bz. i. l. heres absens. ff. de iur. d̄ fo. cō. c. vl. Isti sūt ordinarij ⁊ cōpetētes iudices. dñi tm̄ tpales n̄ fundāt itētiōes suas d̄ iure cōi s; oēs i territorio suo sic ep̄i i dyoce. suis Pro q̄ no. in. c. sup. eo. d̄ proch. i. c. j. de reli. domi. Itē etiā inferiores p̄nt esse ordinarij. ⁊ hñe iurisdictiōē ordinariā ex p̄uilegio vl̄ p̄suetudine. d̄ of. ord. cū ab ecciaz. d̄ fo. cō. pe. cū p̄tingat Archiep̄us s; nō est iudex

ordinari⁹ subditoz suffraganeoz suoz. sed solū in dyocesi sua. ⁊ sup̄ ipos suffraganeos bz ordinariā iurisdictōz. vt in. c. pastoral. d̄ offi. ordi. Un̄ nō p̄t adiri p̄ simplicē q̄relam ab ipis subdit⁹ suffraganeoz. nisi i casibz vt ibi in. c. ḡtū. de offi. dele. Itē legat⁹ est ordinari⁹ in puincia sibi decreta. vt in. ca. j. de offi. leg. li. vj.

Qualiter actor debet se habere in aduendo iudicem

Co qualiter in ad

f cūdo actor debeat se habere tractat Buil. i spe. d̄ cōpe. indi. aditōe. §. vi. fo. q; si est ordinari⁹ actor p̄ se vl̄ p̄ p̄curatore suū. ff. d̄ p̄cu. l. j. accedat ad cā horaz p̄grua vt de offi. dele. p̄suluit. Ut cū seder p̄ tribunali. nō q̄n comedit vel est i diuis vel in via iij. q. iij. §. spaciū ⁊ c. Et factū suū corā eo p̄ponat p̄ se si ē discret⁹. Alioq̄n p̄ aliū. de iudi. pastoral. Et petat aduersariū citari seu vocari ad cām. de iud. c. j. q; p̄ citationē d; inchoari p̄cessus Est em̄ citatio fundamētū ⁊ p̄ncipiū ordiis iudiciarij. de q̄ in glo. c. eccia. de p̄sti. sic litis p̄test. est fundamētū et initiū lit̄ seu iudicij. vt dictū est sup̄. Quia d̄c̄ notabiliter lex insti. de pet. here. §. vltra ⁊ c. q; oīm actionū instituedaz p̄ncipiū ab ea p̄te edicti p̄stituit q̄ est i ius vocādo. Si iudex est delegat⁹ accedat eū vbicūq; eū inueniat. q; ip̄e q̄nq; certo loco ⁊ p̄sistorio caret. In loco tm̄ honesto ⁊ p̄grua hora. d̄ of. dele. p̄suluit. Pro q̄ no. in cle. q̄uis de appell. Et istam cōmissiōis sibi p̄ntet. ⁊ tunc icipit hñe iurisdictōz. de appel. vt debet. Requas cum humilit̄ vt mādatur aplicū ereq̄ndo aduersariū citet ⁊ sine mora decretū citatiōis obri neat ad effectū iurisdictōis p̄petuāde. de of. dele. ḡtū. An p̄ subdelegatōz p̄petuet̄ iurisdictio recurrēdū est ad notata i. c. q̄uis. de offi. dele. li. vj. Itē faciat ipam citationē ab ordinario vl̄ delegato decretaz citi⁹ ereq̄ aduersariū. ne p̄ ipm̄ aduersariū corā alio iudice possit p̄ueniri vt no. i alle. c. vt debet. Ad itelligētiā illi⁹ aduertēdū. q; i pl̄ibus ordinarijs q̄nq; est ḡdualitas. interdūz accumulatio fori. vt no. i. c. cū ab ecciaz. d̄ of. ordi. c. cū p̄tingat. de fo. cōpe. Ubi est pluralitas iudiciū p̄ modū accumulatiōis loc⁹ est p̄uentiōi. vt q̄ p̄mo citat sit iudex ⁊ c. als sec⁹ Itē idem est in delegato ⁊ ordinario. vt i. c. vt debet. Et ista p̄uentio sit p̄ citationē. vt

Citatio delegati

ibi. Posset etiā fieri pñctio p domiciliū mu-
rationē. de fo. cō. c. pposuisti. Itē ad effectuz
litis pendentia indicēdi accederz ad pcurā
dñi citatōz aduersario icimari. Et q̄b collig-
get res citationū effect⁹. Iudex ḡ ad petitiō-
nē actor⁹ discernere hz p̄tē reā citandaz. Et
h̄mōi citatio p̄t fieri p lras iudicis vel viua
voce. Viua voce sit multipl̄. Dñqz p ipm
iudicē q̄ ore proprio citat. Dñqz p tabellionez
Et p̄t ipse tabellio de tali citatiōe p ipm factā
testificare z scribere se citasse. Dñqz p partē
in vim tm̄ puocatōis ad eam. de ap. cū sit. z
c. bñ. Dñqz p nūciū. d̄ off. dele. prudētia. de
ap. cū parati. de q̄ in spe. de cita. §. sequit. et
notat in. c. qm̄. de pba. Et fit etiā vt dixi per
lras. Et qd̄ debeat p̄tinere lre citatōis pate-
bit inferi⁹. Et ponit Buil. i spe. de cita. §. iā
de citatōe. Pōt etiā addi tertiū mēbz vl̄ ter-
tius mod⁹ citādi vt dicit Jo. an. in add. spe.
de cita. §. seq̄. Qd̄ fit etiāz citatio ip̄o reo vt
cū psona capit̄ z inuiteducit̄ ad iudiciū.
De q̄ scripsit Jo. an. i. c. romana. z. §. cōtra-
hētes. de fo. d̄pe. li. vj. Si ḡ iudex ē delegat⁹
q̄ est auditor. rescriptū seu lras cōmissiōis
recipiat reuerēt̄ z denote. qz p salutatiōē z
bñdictōz inducunt̄ effect⁹. de q̄b in pbe. vj.
Et q̄lre p̄sentator i p̄sentatōz iudex i recipi-
piēdo z i inspicēdo rescriptū debeat se h̄re.
tradit Buil. i spe. de rescripti p̄ntatōe. §. j. i
p̄n. Et quō sup p̄ntatōe z receptōe rescripti
d̄z fieri ad mādātū iudicis instr̄m p tabellio-
nem ibi etiā tractat. z q̄ tot⁹ tenor rescripti
scribat̄ in̄ acta. Et scribat̄ notari⁹ sub hac
forma.

Forma instrumēti de p̄sentatōe rescripti.

In nomine domini

ni Amē. Anno natiuitat⁹ eiusdez
M. cccclxx. Inditōe tali p̄ntati/
cat⁹ sac̄tissimi i x̄po p̄ris z dñi n̄ri dñi pauli:
diuina puidētia pape. ij. die. x. mēsis nouēbz
hora. iij. vl̄ q̄si i opido Erfordēn. Huguū.
dyocef. i curia habitatōis venerabilis viri
dñi Hunoldi decani z corā eodē dño deca-
no i meigz notarij publici z testij infrascr-
ptoz p̄ntia psonalit̄ p̄stituit. Tal̄ cleric⁹ vel
layc⁹ tal̄ dyocef rescriptū aplicuz vel lras
aplicas cui⁹ vl̄ q̄z tenor inferi⁹ describitur
Vera ip̄i dñi pape bulla plūbea i cordula
canapis pēdente. more romane curie bul-
lataz sanas itegras z illesas. ac oī p̄sus vi-
cio z suspitiōe carētēs. p̄dicto dño decano p̄

sentauit. Eundēqz dñm decanū humilit̄ rē-
q̄siuit. q̄ten⁹ in causa seu caus̄ sibi cōmissis
aduersus talē z t̄lēs in eodē rescripto vel in
eisde lris p̄ncipalit̄ nōiatōs p̄cedere. z eos/
dē citare seu lras citatōrias s̄ ipos sibi de-
cernere z p̄cedere z iusticiā facere dignaret̄
Qd̄ qdē rescriptū vel q̄s q̄dez lras aplicas
idē dñs decan⁹ ad se recepit reuerēt̄ vidit z
plegit. ac ei⁹ vl̄ eaz tenorē p̄ me in act. cause
p̄scribi mādauit. z citatōis lras s̄ p̄fatos A
z H. fieri decreuit. Tenor at̄ rescripti p̄di-
cti seu lraz cōmissiōis tal̄ est. Paul⁹ zc. Dñ
ergo sic tot⁹ tenor rescripti redact⁹ ē in act.
fidē facit etiā si rescriptū p̄deret̄. De q̄ in. c.
cū in iure. de offi. dele. z. c. cū olim. de puile.
In his z s̄ilibz est sciēdū qz tabellio debet p̄
dicta scribere. qz officij tabellionis est oīa
q̄ occurrūt i iudicio fm̄ iudicis p̄ceptū sigil-
latim z ordinate scribere. z p̄tibz exēplū tra-
dere. z traditōz exēplar retinere. vt notat p̄
Disti. de pba. qm̄ p̄tra. Si aut̄ citatio fiat p̄
nūciū scribat̄ sic notari⁹. Talis iudex iniū-
xit tali nūcio suo vt talē citaret ad petitiōē
z instantiā tal̄ tali die zc. vt no. in. c. quoni-
am. de pba.

Forma citationis delegati

Scan⁹ ecclesie be

ate marie Erford. Haguū. dyoc.
Iudex cause z p̄tū infrascriptaz
vel iudex ad infrascripta a se. ap. sp̄alit̄ de-
putat⁹ seu delegat⁹. Uniuers⁹ z singulis ab-
batibz. poribz. p̄positis. decanis. diuinorū re-
ctoribz. clericis z notarijs publicis q̄buscūqz
p̄ ciuitatē z dyoc. Haguū. ac als̄ v̄libet
p̄stitus. z sp̄alit̄ tali vel tali plebano Sa-
lutē in dño z mādatis n̄ris. imo veri⁹ apli-
cis. firmiter obedire Lras sanctissimi i x̄po
patris z dñi n̄ri dñi Pauli diuina puidētia
pape. ij. ei⁹ vera bulla blūbea in cordula ca-
napis pēdente more romane curie bullataz
sanas itegras z illesas. ac oī p̄sus vicio et
suspitiōe carētēs. in mei notarij publici z te-
stij infrascriptoz p̄ntia p talē in eisdez lris
p̄ncipalit̄ nominatū p̄ntatas. Hos cū ea
q̄ decuit reuerētia nouerit̄ recepisse Quaz
tenor dinoscit̄ esse tal̄. Paul⁹ ep̄us zc. Post
quaz litteraz p̄sentationē z receptionē sui-
mus p̄ p̄dictū A. req̄siti. vt in causis nobis
delegatis aduersus talē ex aduerso in eisde
lris p̄ncipalit̄ nominatū p̄cedere. citatori-
asqz lras s̄ eū decernere. z iusticiā sibi mini-
e

Litatio delegati

strare dignaremur. Nos igitur decan^o iudex
p^odict^o volentes m^odatu^m aplicu^m exeq^u vt tene
mur vobis et vest^oz cuiuslibet in frute sc^oe obe
dientie et sub pena exco^oicati^ois qua^m i vos et
vest^oz quelibet p^ontis m^odati p^otemp^orem^oz
neglecto^ore in his scriptis. triu^m tam^e diez ca
nonica moniti^oe p^omissa vel p^ouia ferim^o fir
miter et districte p^oicipi^odo m^odam^o q^uten us
v^ol^ois p^ontib^oz accedat^o q^u p^opterea fuerit accede
dum. p^ofatu^m H. publice citare curet^o: quem
nos p^oemptorie citam^o p^o p^ontes vt die illi zc.
vel die. xij. a p^osentiu^m insinuat^oe et publicat^o
ne co^oputada. Quoz diez quattuoz p^o p^omo
et quattuoz p^o secundo et reliq^uz p^o tertio. et p^oem
ptorio termino assignam^o. co^opareat p^o se v^ol
sufficiente p^ocurato^ore Erford. in curia ha
bitati^ois nostre hora terti^oz. cora^m nob^o tali
die de iusticia r^onsurus. Citates eti^o eund^e
ad om^os act^o iudiciales i iure obfuari p^osue
to. gradatim et successine vsq^u ad sententia^m
diffinitiu^m inclusiue. Cu^m intimat^one q^u siue
co^oparuerit siue non. nos nihilomin^o q^uo iu
stum fuerit faciem^o. Die aut^o n^ore citat^onis et
forma^m et q^uo feceritis in p^omissis nob^o p^o v^oras
patetes l^oras haz serie l^oraz p^orinetes. aut in
strumetu^m publicu^m fideliter rescribatis Da
tum et actuz Erford. in p^odicta curia nostra
Anno d^oni zc. nostro sub sigillo. Et ista for
ma frequet^oat co^oiter. licet sub alijs s^obis po
nat spe. ti. de cita. s. ia de citati^oe. et s. v^ol^oo d^o
citati^oe. Et ista forma sonat d^o vnico iudice
delegato. Sz q^uoq^uz dant plures. i. duo vel
tres. et isti q^uoq^uz dant simpl^or. d. off. dele. in. c.
cu^m causam. Q^uoq^uz cu^m diuers^o clausulis. quia
q^uoq^uz cu^m clausula q^u si noⁿ om^os interesse pote
ritis. duo vest^oz nihilomin^o exequat^o. de off.
dele. prudentia. in p^on. et c. cu^m sup. Q^uoq^uz cuz
clausula q^u si ambo interesse noⁿ poterit. al^o
vest^oz nihilomin^o exequat^o. Et h^o q^uoq^uz sunt duo
iudices vt in dicto. c. prudentia. in. s. Id^e q^uoq^uz
Q^uoq^uz cu^m clausula. quaten^o vos v^ol duo. aut
vn^o vest^oz. Prima clausula ponit i rescripto
appellati^ois q^uo p^oducit in audiencia l^oraz con
tradictoriaz. Q^uoq^uz p^otes noⁿ p^oueniunt i vnuz
iudice. quia tunc dant tres cuz clausula. q^u si
noⁿ omnes zc. et quelibet p^oriu^m eliget vnuz. et
cancellaria dat terti^o. et tunc om^os tres h^ont p^o
cedere. nec duo habet p^ocedere nisi tertius se
excuset. vt in dicto. c. prudentia. Ultima clau
sula frequet^oat in l^oris p^oseruatori^ois. q^uo dant
p^oseruatores eccl^ois v^ol vn^oiuersitatib^oz studi
orum. q^uo tunc ponit clausula. q^uten^o vos vel

duo aut vn^o vest^oz zc. Et tunc q^ulibet in solidu^m
p^ocedere potest a p^oncipio. Secunda forma p^o
qua^m dant duo iudices cu^m clausula. q^u si non
ambo. hodie noⁿ est i vsu. Q^uoq^uz dant plures
iudices cu^m p^odictis clausulis. debz de h^omoⁱ
clausulis fieri m^oerito in citati^oe sic dicendo.
H. decan^o eccie beate Marie iudex vel co
seruator venerabiliu^m et circumspectoz viroz
d^ono^oz magistr^oz docto^oz et scolarium alme
vn^oiuersitat^oz studij Erford. vna cu^m ceter^oz no
stris in hac p^ote collegi. Cu^m clausul. quatin^o
vos vel duo aut vn^o vest^oz zc. a sede aplica
delegat^o. Quatin^o delegat^o quo ad nomen p^o
mitti debeat et p^oponi p^oz. q^uo rep^ontat p^osonaz
d^oni pape. de offi. dele. cu^m olim. cum conco^oz.
Et q^uo sunt plures delegati tunc maior et di
gnior debet p^oponi. de quo in spe. de cita. s.
v^ol^oo de citati^oe. s. p^oz. Circa q^uo notatur
vn^o dubiu^m facti. ponam^o. causa delegata fu
erat olim epo^o pragesi. nu^m q^uo postea cu^m eccia
ista fuerit metropolitana. ipe fact^o archiep^os
p^ocedere poterat in causa p^ous cora^m eo incho
ata. Jo. an. in addi. spe. ti. de delegato. s. li
cet. s. restat. videt tenere q^u sic. si nome^m p^oriu^m
esset exp^osum i co^om^ossi^oe. Ro^o q^uo p^o dignitate
archiep^oalem noⁿ desinit esse ep^os. Un^o papa
vocat seip^om ep^om. fac. l. eos. i. fi. l. d. no. mu.
li. x. Istud dubiu^m mouere p^opter ludentes
ad scacas. vt ibi dic^o Jo. an. p^o eand^e leg^o fu
it iudicatu^m q^uo q^uo in ludo scaco^oz q^uo mactare
sociu^m cum pedona facta regina victo^oz erit.
Pro quo Jo. an. in addit^one vbi supra. vbi
plures. i. et r^oes adducit. Dicit t^u q^uo padue
audiuit p^onu^mciare p^otrariu^m. Concordando di
stinguit. p^onu^m dicit p^ocedere. q^uo p^ou^mo s^oue
rit facta de certa pedona. secundu^m q^uo d^o cer
ta noⁿ esset p^ouentu^m. It^e in forma m^odat de
legat^o oib^oz sup^o quos h^oz iurisdic^ois quatu^m
ad hoc. q^uo al^os sua iurisdic^ois noⁿ poss^oz b^o ex
plicari. de off. dele. c. j. et c. p^opterea. et c. sequ^o.
de q^uo in spe. ti. de cita. s. v^ol^oo de citati^oe. s. q^uo
si delegat^o ex^oplificat. et c. sequ^oti. An aut^o te
no^r rescripti debeat tot^o inseri i citati^oe. legi
tur et notat in. c. ij. de dila. et no. Jo. theutu
nicus i glo. ij. q. ij. si ep^os. q^uo alias noⁿ valet
citatio. de h^o no. in. c. venies. de accusa. sup^o fi
nem vltra glo. Sz ip^om rescriptu^m bullatum
noⁿ tenet mittere citato. vt no. in. c. ij. d. dila.
Aliqui eti^o inserunt in citati^oe libellu^m. de q^uo in
c. ij. iam alle. de dila. It^e citat^o ad r^ondendu^m
actori de iusticia. Aliq^uo citant p^omo ad dic^o
dum s^o co^om^ossi^one q^uo q^uo dicere v^ol opponere

Reuocatio subdelegati

voluerint $\bar{z}$ ea. $\bar{z}$ iste termin⁹ seruat⁹ i curijs p substantiali. Itē q⁹ possit iudex $\bar{z}$ debeat cōminari. pbat in. c. cū ex lris. de resti. i integ. in fi. $\bar{z}$ in spe. de cita. §. vi. de citatione. ver. Quid si iudex ita dicit. Itē q⁹ in forma citationis apponit q⁹ executor d $\bar{z}$ rescribere diē $\bar{z}$ horam. de h no. in spe. de cita. §. vi. §. Si pō mādāt. Iudex delegat⁹ qñq⁹ nō pcedit p se s $\bar{z}$ causam cōmissam subdelegat. Et erit forma subdelegatiōis ista vt sequitur.

A. decan⁹ eccie beate marie Iudex cause $\bar{z}$ pñiū infra scriptaz a se. ap. spēalit delegat⁹. honorabili viro tali cantori vel scolastico. Salutē in dño. Lras sanctissimi in xpo patris ac dñi nri dñi Pauli diuina pudentia pape secūdi. nos nouerit⁹ recepisse sub hac forma verbor⁹. Paul⁹ eps $\bar{z}$. Sed q⁹ nos tā nostris q⁹ eccie nostre negocijs legitime p̄pediti cognitōi $\bar{z}$ decisioni negocij hmōi ad pñs vacare $\bar{z}$ intēdere cōmode nō valemus. Idcirco de vestra legalitate plurimū p̄sili vob i hac pte cōmittim⁹ vices nostras donec eas ad nos duxerim⁹ reuocādas

Forma reuocationis iudicij subdelegati

Uobum litteris

D apostolicis hmōi nob pñtat⁹. ac p nos cū debita reuerētia vt de- cuit recep⁹ nos forma $\bar{z}$ tenore earū dē diligēter inspect⁹: attendētes q⁹ p tūc arduis $\bar{z}$ legitimis nre eccie ac alijs p̄pediti negocijs eaz executōi debite put voluissem⁹ intēdere nō poteram⁹. Uobis dñis **A** $\bar{z}$ **A.** supradictis $\bar{z}$ vestz cuilibet i hac parte cōmissim⁹ vices nras donec eas ad nos ducerem⁹ reuocādas put in nris lris desup cōfectis plen⁹ p̄tinet. Et q⁹ de executōe pñti hmōi lraz aplicaz psonalit⁹ put tenemur i- tendere voluim⁹. Idcirco p̄t hāt et certas alias causas aim nostz ad h mouētēs hmōi p nos vobis factas cōmissiones tenore pñtium duxim⁹ reuocādas. $\bar{z}$ pñtib⁹ reuocam⁹ ac om̄s $\bar{z}$ singulas causas corā vob aut altero vestz in vi hmōi p nos vob facte cōmissionis qlibet int⁹ quoscūq⁹ $\bar{z}$ sup quacūq⁹ q̄ intētas in statu q̄ corā vobis aut altero vestz tpe notificatiōis hmōi nre reuocatiōis fuerint $\bar{z}$ existāt. ad nos ex certa scia adno- camim⁹ $\bar{z}$ aduocam⁹ p pñtes. Que oia $\bar{z}$ singula vobis oib⁹ $\bar{z}$ singulis supradict⁹ $\bar{z}$ alijs quoz interest aut sua interesse putāt. tenore pñtium intimam⁹. $\bar{z}$ ad vestz $\bar{z}$ cuiuslibet ve-

strum noticiā $\bar{z}$. Et aliqui subiungūt man- datū. s. Mandātes vobis quatin⁹ in hmōi negocio pcedat⁹ p̄m traditā a se. apo. vobis formā. $\bar{z}$ al⁹ put de iure fuerit pcedendum. In cui⁹ rei testimoniū lras pñtes fecimus nri sigilli appensioe cōmuniti. Dat⁹ $\bar{z}$. Et licet ponat⁹ in forma s $\bar{z}$ q⁹ nos tā nris $\bar{z}$. Li- cet ista dicat. tñ potest fieri subdelegatio p sola volūtate. dato q⁹ n̄ fuerit aliq⁹ legitimo impedimēto p̄pedit⁹ delegat⁹. de offi. dele. pastor. post pñ. vt ibi p Inno. S $\bar{z}$ si ma- liciose velit se exonerare. tūc subdelegatum cōpellere neq⁹ ad cām recipiēdā si de mali- cia stat. vt ibi. Et potest fieri pñtib⁹ etiā iui. eo. ti. sup questionū. §. eū $\bar{z}$. Et subdelega- tus delegati habētis iurisdictionē h $\bar{z}$ etiam coheritiōnē. alias delusoria videret sua iurisdictione. eo. ti. ex lris. Delegat⁹ aut subdele- gatū college nō tenet admittere. de quo i. c. coram. §. nūcius p̄o. e. ti. Dicit in forma cō- mittim⁹ plenariā $\bar{z}$. vel donec $\bar{z}$. In isto ē magna diuersitas. Quia si subdelegatus ē simplr. tūc censet delegat⁹ in toto. Si ipse subdelegat⁹ vt cepit iurisdictionē. nō poterit a delegato reuocari. Itē si a subdelegato fu- erit appellandū. tūc si est dat⁹ nō in toto ap- pellatur ad delegatū. datū cū cla. appe. re. n̄ ad papā. vt in. c. cū te. $\bar{z}$. c. sup questionū. §. porro. eo. ti. Et idē si solā executionē snie si- bi reseruauit. vt in. c. si subdelegat⁹. in fi. de offi. dele. li. vi. S $\bar{z}$ fallit i duob⁹ casib⁹ i q̄b⁹ appellat nō ad delegatū s $\bar{z}$ ad papā. de q̄bus in. c. si is cui. $\bar{z}$. c. si a subdelegato. eo. ti. li. vi. Et qñ est vnic⁹ delegat⁹ potest plurib⁹ sub- delegare. vt no. in. c. cū te. alle. Dicit etiā in forma Mandam⁹ $\bar{z}$. quia delegat⁹ bñ p̄t cō- pellere subdelegatū ad cām suscipiēdā. nisi p̄stet q⁹ maliciose velle se exonerare. vt iam dixi. Itē d $\bar{z}$ in cui⁹ testimoniū. **A.** subdele- gatio pbat⁹ p lras delegati solo sigillo suo sigillatas

Forma citationis ordinarij $\bar{z}$ declara- tio eiusdem.

fficialis curie epi

scopalis Rogunt. vel al⁹ pleba- no vel rectori tal⁹ eccie. Salutē in dño. Uobis in fute sancte obediētie firmi- ter $\bar{z}$ districte p̄cipiēdo mādām⁹. quatenus accedatis q̄ p̄trea fuerit accedendū. talem ad nostrā pñtiam citare curet⁹ quē nos ci- tamus p̄emptorie p̄ p̄ntes. vt tali die com-

Citatio ordinarij

pareat in iudicio legitime corā nobis q̄relis
talis finaliter r̄nsur^o. Datū rē. Tal forma
est breuis. qz ipsi^o iurisdicō iam ē fundata
z radicata a iure. ex q̄ est iudex ordinari^o p̄ri
us z natural^{is} ipsi^o citādi. Un̄ nō oportet in
citatione exp̄mere causam ex qua competat
sibi iurisdicō. seu quare habeat iurisdicō
nem sup eū. sicut facit delegat^o dūmodo re/
cipit rescriptū apostolicū rē. vt i forma Jte
talis citatio dirigit plebano i cur^o prochia
deget ipse citādi z habet domiciliū. z cōmit
titur sibi citatio faciēda. Posset tñ ipi citan
do dirigi z ad eū mitti si cleric^o est Sz quia
tuti^o est citationē p̄ aliū fieri q̄ de h̄ testifice
tur. qz p̄ citatū posset occultari. de q̄ in spec.
de cita. §. iā de citatōe. §. i. Et no. de do. z cō
tuma. c. vl. Cōmittit^o ḡ alijs vt citēt. vt p̄ co
rum relationē p̄ster de citatōe. vt ibi notat
Jte in citatōis forma ponit^o p̄bū pemp̄. Di
citur pemp̄. eo q̄ disceptatōz p̄mit. ita vult
l. ij. ff. de iudi. z p̄mit disceptationē. i. vltra
nō patit aduersariū tergiversari. de q̄ p̄ Jo.
an. in addi. spe. de cita. §. viso. Aduerten
dū est q̄ in p̄ma citatōe nō est mittendum
pemp̄. vt in. l. p̄sentancū. L. quō z q̄ iudex
z in aut. q̄ semel. nisi fieret ex causa. vt i. l. cō
tumacia. ff. de re iudi. Debet ḡ citari rē^o tri
bus edictis. z tūc tertiū edictū est pemp̄. eti
am si nō exp̄mat. vt no. v. q. ij. in sum. Sz qz
ex causa potest vocari rē^o vnico edicto pem
ptorio. videlicet p̄pter distantia viar. Vel si
res celeritatē desiderat. vt in. c. cū ex l̄ris. de
rest. in inte. Et sic venit i vsum q̄ cōitez mit
tunt iudices vnica citationē pemp̄. z valet
Nec ob hoc solū p̄t appellari. vt dic̄ Jn. i p̄
alle. c. j. de dilat. Ubi dicit q̄ sola. pemp̄. as
signatio p̄ma vice facta nō est sufficiens cau
sa ad appellandū. Dz tñ p̄tinere istō pemp̄.
cōpetētia intersticia z itervalla tēpor. vt. xx
ij. q. ij. de illicita. z nota. in. c. j. de dila. Et
q̄sta tpa z itervalla p̄tinere debeat h̄ est ar
bitriū z arbitrabile a iudice ex distantia viar
negocij z p̄sonar ac t̄pis q̄litate. vt in. c. cuz
ex l̄ris. de rest. in inte. no. in. c. j. de dila. sup
alle. De quo etiā in spe. de cita. §. nūc de tē
por. Si tñ fierēt tres citatōes. tūc si rē^o i p̄
mo citatōis termino nō venit reputat^o p̄tu
mar q̄ ad h̄ vt teneat actori cōparenti ad ex
p̄sas. vt no. de p̄cu. q̄relā. z in spec. ti. de ex
pensis. §. iuxta. §. s. q̄rit. Sz pro p̄tumacia
b̄mōi nō inferunt reo aliene p̄ne p̄tumacie
qz nō p̄stituit p̄tumax q̄ ad h̄ vt posset p̄tā

to excōicari vel missio p̄ eū fieri. vt in. c. vl.
de do. z p̄cu. nisi in p̄ma citatōe r̄nderet se n̄
ventur. qz tūc cōtumacia esset notoria. Si
ḡ in citatōe nō est p̄bū pemp̄. citat^o nō cōpa
rens excōicari nō p̄t. nec patiet missionem
salte si citat^o nō est añ iudiciū. Quid aut̄ de
citationibz iudicialibz q̄ occurrūt in p̄cessu
iudicij faciēdi postea patebit. Sz q̄n citatō
est vnica z pemp̄. licet tres terminos p̄tine
at. sufficit vno termino cōparere z soluz post
vltimū loc^o est pene. de hoc in spe. de cita. §.
viso. z p̄ Jo. an. in addi. spe. sic in p̄cessibus
executorijs rē Jte dz in forma vt tali die cō
pareat. si ponit in citatōe cōpareas feria. vj.
vel die mercurij. intelligit de p̄ma feria se
pta vel die mercurij. p. l. eū q̄. ff. de p̄. ob. no.
in. c. exposuit. de dila. Si aut̄ dies illa sit fe
riata in quā vocat^o est rē^o. an artet citatum
ad cōparendū. Un̄ h̄ p̄t p̄tingere dupl̄r.
Vel qz exp̄mit in citatōe cōpareas tali die
dñico. vt nō exp̄mit. s. dz cōpareas decima
die. z in ista die incidit dies feriata. In. in. c.
vl. de ferijs post recitationē opinionū vi/
des placere finalit. q̄ licet i citatōe exp̄mat
error dicēdo cōpareas die dñico vt ex tūc i
causa p̄cedam^o. siue error tacite insit. vt pu
ta dz in citatōe cōpareas die decimo. z illa i
diē dñicū incidat q̄ sp̄ citat^o cōparere tene
atur. Rō. qz i citatōe duo vident^o mandata.
videlicet q̄ tali die cōpareat. z si illa die nō
dz vel nō p̄t. nihilomin^o videt sibi mādātū
q̄ cōpareat q̄sto citi^o facere p̄t. Hostie. re
net p̄trariū. z cū eo videt tenere Rich. de se
nis. Joh. caldrini videt ibi dicere. q̄ si error
tacite insit tūc teneat citatio. qz tenuit a p̄n
cipio. Un̄ licet tūc casus supueniēs mādā
tum suspēdat. nō tñ ex toto relaxat. z ita se
quēti die tenet cōparere. Sec^o si error ē ex
p̄ssus. qz tūc negat citatōz tenere Ad h̄ cui
randū hodie iudices sunt cauti dicēdo in ci
tatorio. decimo die cōpeas si iuridica fuerit
Alioq̄n p̄ma die iuridica seq̄nte. Un̄ cō
sultit Jo. an. in alle. c. vl. de ferijs. q̄ hanc
cautelā iudices teneat. maxie qz posset eē q̄
apud iudice nō esset dies feriat^o. z ap̄d cita
tum esset. vt ibi p̄z p̄ textū. q̄s singuli ep̄i ser
uare dñt. z ita fuant curiales. z etiam q̄n q̄
aliū iudices maxie delegati An aut̄ teneat ci
tatio z artet in casu p̄uerso. s. si citatio decer
nitur die feriata vt citef rē^o ad diē nō feriat
tum. ibi etiā no. p̄ doc. Et finaliter tenet ibi
Jo. an. in nouella. q̄ teneat talis citatō. Et

Litatio ordinarij

distinguit ibi triplicem actum in citatione. Primus actus est preceptum de die citando. Secundus est illius precepti executio. s. ipsi citati actus. Tertius est processus ex tali citatione inchoatus. Primus actus ut dicitur non requirit causam cognitionem. et ideo potest fieri die feriato. ut in l. fi. l. d. feriis. Secundus actus ex eadem ratione potest fieri die feriato. Tertius actus est qui est inchoatus processus. iste cum habeat causam cognitionem tali die non potest expediri. et remittitur ad spe. ri. de cita. §. j. §. Itē q̄ citatio. Jo. cald. etiā tenet contrarium. Et int̄ alias rationes mouet. qz citatio est de processu etiā p se et pncipalit̄. ut i decre. qm̄. de pba. Pro hac facit. qz p talē actuz ppetuam iurisdictionē eo q̄ est actus iudicialis. ut no. de off. dele. licet. Et q̄ est iudicialis non debet fieri die feriato. et est h̄ forte tutius. et ita seruat. Quā autē sit citatio ut decima die cōpareat. an tūc dies receptōis seu insinuationis h̄az citationis cōputet̄ i numero dierū exp̄ssoz. no. Buil. in spe. de cita. §. viso. §. penult. et de dilat. §. j. §. pone Et tenet q̄ non cōputet̄ ar. c. sup. eo. extra de ap. in fi. Itē in forma citationis non posuit de certa hora. s. cōpareas die tali hora tali tertiāz v̄ vesperarū. et. Et q̄ non est p̄fixa certa hora debz iudex expectare reū ad finē diei. s. vsqz ad illaz horā qua p̄t in cām. qz incūbit aū noctis te nebras expedire. de of. dele. s̄suluit. De grā tñ p̄t eū expectare vsqz ad diē sequētē. ut ibi Itē nec de loco fit mētio. qz ordinarij certū habz locū siue p̄sistoriū. ut sup̄ dixi. Sec̄ i delegato. Un̄ ip̄e d̄z certū locū assignare. d̄ delegat. olim. z. c. si. Dicit̄ in forma: cōpareas legitime. Un̄ pōt cōparere p se vel p cura torē. ut postea dicā. Et delegat̄ regulariter non pōt quē citare ut psonalit̄ corā eō cōpareat Fallit i casibz h̄ de q̄bz in. c. j. de iudi. li. vi. Itē d̄: q̄rimonijs tal̄ r̄nsur̄ et non exp̄mit̄ causa ppter quā citat̄. S̄z p talē citationem non inducitur p̄sentia. ut i cle. ij. ut lit. pen. den. Ad h̄ q̄ citatio faciat litē pendere ad effectū q̄ nihil possit inouari. requirit q̄ citatio sit instrūens. videlicet q̄ p eā p̄stet sup̄ q̄ debeat r̄ pueniri. Itē q̄ a cōpetētē iudice sit facta et q̄ puenit ad noticiā citati. ut i cle. j. ut lit. pen. De h̄ tñ an in citatione sit causa exp̄mēda et q̄re fiat no. p Jo. an. in addi. spe. §. j. sup̄ h̄. Itē q̄ in ea nulla cā. Ibi videt̄ tenere q̄ exp̄mēda sit causa p rōes plures quas ibi adducit. s̄z cōiter non seruat. Itē citat̄ citat̄ solū ut r̄ndeat q̄rimonijs actorz in causis i

q̄bz posset p̄cedi lit. nō p̄test. ut sunt in d̄sificationes. accusatōes. et. de q̄bz sup̄ feci mētionem. Posset r̄ a pncipio citari ad totā causam. s. ad p̄cedendū et ad p̄cedi videndum i tali cā ad om̄s et singulos actus incubētes. seruatis termis debitis et p̄suetz vsqz ad difinitiuā s̄niam inclusiue cū omnibz et singul̄ actis accitatz. scripturis l̄ris et munimentis quibz i negocio h̄mōi v̄ti int̄edit. et se inuare cū intimatōe q̄ siue cōparuerit ut p̄feri siue nō. nos nihilomin̄ in causa p̄dicta put iustum fuerit ipsi citati p̄tencia seu absentia non obstāte p̄cedem̄. et eo vlt̄er̄ nō nisi p̄ valuas ecclie p̄dicte citato. Et qm̄ tal̄ ē causa p̄uilegiata. ut electio. postulatio. et. et eodem mō citat̄. nō oportet euz p̄terea postea ad singulos actus de nouo citari. Alias si non est causa p̄uilegiata in processu. vel si est talis citatio q̄ isto mō non est citat̄. s̄z solū q̄rimonijs r̄nsur̄ et. tūc oportet ip̄m ad singulos actus vocari. ut videt̄ dicere Buil. in spe. d̄ citatione. §. viso. Dicit̄ tñ ibi Jo. an. in addi. q̄ hoc p̄cedit vbi iudiciū non est i loco remoto a dyoc. citati. puta in curia. Hā tūc qz cēt difficillimū citatōes p singulis actibz mitti potest. p̄cedi ad examinatiōem cause et diffinitionē si ps non venit. Si autē ps venit v̄ pcurator citabit ad singulos actus. etiā si i vno fuerit p̄tumat. de quo plen̄ p Jo. an. i addi. spe. de cita. §. viso. sup̄ h̄. d̄ns autē meus De cōminatōe qd̄ debeat fieri dixi et remissi sup̄ forma citationis delegati. Ad tñ cōminatio talis faciēda est de necessitate. nec habet vim p̄empt̄. nisi alias p̄empt̄. exp̄māf. de q̄ i spe. de cita. §. viso. §. sed querit̄. In fine citationis ponit̄ Datū et. nec subscribūt testes et. qz sufficit l̄ram citationis esse sigillatam si gillo iudicis. siue sit a iudicialis. siue de iudicialibz. ut no. in. c. qm̄. de pba. Citationes tñ que emanāt de curia redigūt p tabellionem in publicā formā. et h̄ est tuti in arduis maxime corā delegato. Et tñ de decreto citationis et ei forma. q̄ tñ extēdi pōt sicut v̄sum fuerit expedire

De actu citationis

Hinc videam̄ de

actu ipsi citationis qualiter iste se debeat h̄re cui committit̄ citatio faciēda p l̄ras vel voce viua. qz debet accedere ip̄m citādū. et citare s̄m q̄ sibi ē iniunctū si citad̄ copiam sui facit. Si non pōt eū h̄re psonaliter

Actus citationis

de h. pte. et de diligētia circa h. facta. Et semp citandus est qd si inuenit de eo qd mit. in pos. cau. rei. ser. c. vl. Si nō inuenit citet pcurator ei si quē dimisit quē dimittere teneatur qd se absentat. maxime si semel est citatus de p. cu. dilect. de eo qd mit. i. pos. c. fi. Si pcuratorē nō dimisit faciat citatōz ad domū z reqrent amici. de quo in. c. cam qd de do. z ptu. z ibi i glo. z in. c. vl. eo. r. z in. c. vl. de eo qd mit. in pos. Itē in ecclia in cuius parrochia deget z morat cū plus pueniret ad diuina Et tradit certa forma in citatōe. videlicet in tali vel tali loco publice. Et ista forma est uanda in. l. diligēter. ff. mādati. in. c. cū dilectus. de rescrip. vt in citatōibz que emanant a curi. in qbz scribit. si ei copia hē poterit. Alioqn in domo habitatōis sue z in ecclia cathedrali zc. Nō tñ debet citās intrare domum citādi eo inuito. qz faceret ei iniurias. ff. de in ius vo. l. pleriqz. de quo in spe. de cita. §. sequit. §. s. an reo. z in cle. causam de electione. Et dicit absens qd est extra puincia. vt ibi no. Quādiu g. qd copia sui facit nō est citandus ad domū. qz ad citatōnē ad domū recurrat quasi ad vltimū refugiu. vt no. Hosti. de do. z ptu. causam que nisi in casibus in qbz etiā sufficit pma vice. z qñ hz locum citatio ad domū. plene no. p Inno. z alios i. c. vl. de eo qd mit. in pos. imo nō sufficerz de nunciari pcuratori si ipse est pns. Ita tenet Un. in. c. vl. de do. z ptu. z qñ loc. citandi nō potest tute adiri. papa mādat citatōnez fieri p edictū. de quo de iudi. ca. j. in cle. Et potest iste cui cōmittit citatio faciēda p aliū citare. vt tenet Hof. z Host. in. c. vl. de eo qd mit. in pos. Licet ipse peti. z abbas tenēt cōtrarium. Et dicit fieri citatio claris vbis. An aut credatur nūcio referēti se citasse tractat Buil. in spe. de cita. §. sequit. §. s. nūqd credet. z sequenti. z sultit ibi qd iudex qlibet maxime delegat pntē actore z tabellione iniugat nūcio qd ipse talē reū ex pte sua citet sub tali forma. Sic qd tali die z loco pempt. cōpareat in tali causa corā eo rnsur. Et tunc notari id pceptū iudicis z mādatū nūcio factū redigat in act. Quia dato qd nūcio credat sup actu citatōis p eū facto. nō tñ creditur sibi sup cōmissiōe facta sibi. vt ibi dicit io. an. in addi. Hā Hof. tractādo de edicto. si qd in ius vocat zc. Dicit qd ad h. qd loc. sit huic edicto ser esse necessaria. qz secundū ponit qd de mādato iudicis facta sit citatio. Et hoc

ponit ppter malos nūcios qd sine mādato vocant interdū. Et ppter h. qd dicit Jo. an. in ad di. spe. in loco. statim alle. Et reprobat qd i multis foris seruat. qd pceptū nūcio factū dicitādo nō scribit. S3 qñ scribit relatio citationis dicit sic. Retulit tal nūcio se de mādato iudicis citasse talē. zc. Cū tñ ipsi officium nō sit circa mādatū. s3 circa executiōz mādati. Scribat g. notari in actis quō tal iudex pstituit talē nūcium suū ad citatōes in tali causa faciēdas. qd nūcius iurauit corpaliter tacto euāgelio sancto omis ambastaras z citationes i ea causa sibi p iudicē impositas z p ipm iudicē imponēdas fideliter facere et referre. Et ibi etiā ipse Jo. an. in addi. in isto dubio. An credat nūcio etiā publicor iurato sup citatōibz. Vel an pot. standū sit iuramento pris volētis iurare se nō citatā recitāt diuersas opiniones qd sentiat circa hoc doctores z practici. Hosti. in sum. rubri. de ptuma. §. ij. §. qd si absens. tenet finalit qd h. est relinquendū arbitrio iudicis qd psonarū z negocij qualitate pēfatis vel credat nūcio vel negati se citatū iuramentū deserat ad sui innocētā oñdendā. Et h. placet Jo. an. i ad di. vbi sup ppter gūe piculū qd imineret pbo viro nō citato ex dicto vilis ribaldi. non tñ est h. sic arbitrariū sic illud. de qñ in. c. sultit. de off. dele. de qd nō licet qrelari. Unde si iudex h. casu male arbitraret ppter grauamē pot appellari. qz videm. qñqz pessimos iudices sic z nuncios. Quādo citatio fit p lras pbat facta citatio bipo qd citator remittit literā citatōis seu cōmissiōis sibi facte apponendo ibi sigillū suū. z h. habet general cōsuetudo. ita no. p Host. in. c. qm. de pbat. Tñ meli. est qd p lras suas rescribat diem z formā sue citatōis facte. maxime qñ sit citatio vt die. x. vel. xij. cōpareat. zc. Qualit aut debeat citari capitulū no. in. c. bone. j. de electione. qz ipm caplm capitularit aggrauatū citari dicit si pnt repiri. Si nō pnt repiri puocari. vel si nolūt aggregari. tūc faciat bō qd pnt Un citet publice i ecclia. vt ibi dicit in glo. qd i cipit. Et sic citent etiā singuli nō tāqz singli s3 tanqz illi ex qbz pstituit caplm z qd vna cū alijs faciūt caplm. als citatio nō valeret. qz causa capituli nō est cā singulor. vl ecouer so. xij. q. ij. qd manumittit. Et no. in. ca. bone iam alle. Facta igit citatōe si sit p nūciū redeat nūcio ad iudicē. referēdo sibi in pntia tabellionis qliter vbi z qñ z ad quid reum

Actus citationis

citavit. Et ista nūcij relatio est in actis scribenda. Et pot sic scribere tabellio. Anno domini. 28. die tali corā tali iudice mei notarij pntia tal nūcius retulit se citasse talē inuentū z psonalē apprehensum vel si non fuit apprehensus retulit se dixisse pcuratori tali l' familie sue q' die tali. tali hora cōpareret coram p'dicto dño iudice ad pcedenduz z ad pcedi videndū in tali causa q' vertit int' ipm z talem sup tali re. vel ad iurandū vel ad iurare testes. zc. Ille pō cui cōmittit' citatio faciēda p lras solet in cedula affixa citatōne v' in ipa citatōis carta a tergo scribere sub hac forma Ego A. pleban' vel rector tal' eccie talē fm formā pntis mādati vel citatōnis citavi tali die vt tali die cōpareat corāz tali iudice in causa tali p se vel p pcuratorē. iuxta pntium lraz pntentiā z tenorē. vel recognosco me litteras pntes tali die vel tali publicasse z intimasse z esse fidelit' executū ipm citādo put recepi in mādati. In cui' testimoniū sigillū meū pntib' est appensum Utrū aut ordinari' possit citare subditū suū extra iurisdictionē suā p nūciū v' p lras le. z no. q' sic. in. c. romana. in. §. strabentes de fo. cōpe. li. vj. Quia igit' citat' sic p iudicē z de ipi' mādato dz in termino corā ipō iudice cōparere. Et h' si est iudex ordinari' su' iste q' citat seu citare mādat vel delegat'. z h' expm' in citatōe. vt supra dictū est Ut si etiā nō est su' p'rius iudex ordinari'. habet tñ alias iurisdictionē ordinariā. z i citatōe expm' talis causa. q' si vera esset deberet coram eo rñdere. s. q' dic' eū p'raxisse vel deliquisse in terra q' est scz de iurisdictionē citātis de quo plene p doc. in. c. ij. de dila. Alias si nō cōpareret p'tumax reputaret. Si pō citatio esset tal' q' nō artaret ad veniendū. z p cōsequēs nō inferret p'tumaciā. sicut est citatō temeraria q' citatū nō artat. vt in. c. bone. §. de elec. p'cord. cle. pastoral. de re iudi. §. notorium q'ppe. Et nōnulli sunt casus in q'bus citat' venire nō tenet. de q'bz in glo. notabili in. c. veniēs. de accu. z ibi p Jo. an. super ea Et solet de h' tradi vna general' regula in. c. ij. de dila. videlicz q' vbi cūq' in citatōe ponitur aliqd' iniustū vel inhonestū. v' tale q' certū est citato cōpetere exceptionem declaratoriā iudicij. Ut si citat' spoliat' q' rñdeat spoliatori i causa civili. vel aliter in causa criminali. vel militi alteri' negocia pcurati

ex quo tal' error expm' in citatōe ire non tenetur citat'. Et idē si alias est notorium fm aliq's. de q' dicēdū vt ibi. Aliq' tñ distinguūt qz aut ipō iure deficit iurisdictionē citātis. vt si laicus clericū citaret. z tūc citat' si istō est notoriū venire nō tenet. nec valet p'cessus p' eū. aut ope exceptōis pot' citat' se subtrahere z cōparere z excipe. als tenebit p'cessus p' eum. de q' p Jo. an. in addit. spe. de citat. §. i. Cōtumax est q' trinis edict' vel vno pemp'torio citat' nō venit. vel venit s'z nō obedit. l' illicētia' recedit. extra de excels. pla. c. ex l'ris Ita diffinit' Buil. in spe. de p'tu. §. i. Hosti. i summa diffinit' sic Cōtumacia est erga iudicem v' platū cōmissa inobediētia. Et dicit cōmissa qz sp obediendū est. de q' de tē. or. d. ad aures. in glo. z sup ea. Et diuersi sūt modi p'tumacie. de q' in. c. ij. de do. z p'tu. in glo. z sup ea. in. c. qm' frequēter. vt lit. nō p'test. in §. i. Quia si latitat vel impedit ne citatio ad eū pueniat. vel min' instructus cōparet zc. De q' etiā in spe. de p'tu. §. i. Itē p'tumacia ē multiplex. Aliqua est p'tumacia p'a z vere q' alias dz euidēs vel notoria. vt qū citatus respondet se nō ventuz. nec q' trāspōnet pedē h. q. vj. §. sunt etiaz quozū. Et an sufficiat h' dicere extra iudiciū. qz si in iudicio diceret esset indubitātū. Et alias septē dubia circa hoc pulcre tractat Jo. an. in addit. spe. d' cōtumacia. §. i. Secūda p'tumacia est vera p'sumpta. vt qz apprehensus est citat' psonalit' sed nō venit in termino. l. ex p'sensu. §. si. ff. d' ap. Ista dz vera eo respectu qz apprehensus psonalit'. Presumpta tñ dz. qz in nō veniēdo potest forte excusari p'pter aliqd' impedimentū. Tercia p'tumacia est ficta. vt qz non est apprehensus psonalit'. s'z citat' ad domum de quo etiā in clemētia vnica de do. z p'tu. in glo. magna. Et valet ista scire p'pter sequētia maxime ad istud. qz p'tumacia obligat p'tumax ad restitutionē expensaz L. d' iudi. l. sanctimus. S'z qualitas p'dicta videlicet si est p'tumax euidēs siue notori' aggruat extali qualificatiōe in duob'. Primo in expensis. nō dico restituēdis. s'z pus restituēdis añq' absoluet. de sen. excō. venerabilib'. §. sec'. li. vj. Secūdo in eo q' nō h'z bñficiūz vel etiā redditus vel puētus coram iudice. de quo p Jo. an. in addit. spe. vbi sup. Si g' actor est p'tumax puniet. vt in. c. actor. de do. lo. z p'tu. li. vj. qz soluit expēsas z cū hoc non admitteret ad aliā citatiōē. nisi cautionem

Actus

faciat q̄ velit de cetero fidelit̄ cōparere. vt
ibi. Pōt tūc etiā reo instāte z docere volēte
de iure suo pcedi ad diffinitōz lit. nō p̄tes. d̄
quo in. c. cām q̄. de do. z ptu. z q̄lit̄ tūc sit p̄
cedendū z in q̄b̄ citatōnib̄ vocād̄ sit actor
ptumar. plene p̄ In. z alios in. c. f. vt lit. nō
p̄tes. S̄z si rē est ptumar penas h̄z. q̄a pōt
excōicari. Uel si talis est causa in q̄ potest fi
eri missio. z in q̄ pcedi nō potest lit. nō p̄tes.
Sed si est causa in q̄ pcedi potest lit. nō cō
testa. ex p̄uilegio iuris vel hois. vt dicit sup̄
in clemen. disp̄diōsam. de iudi. z in clemē.
sepe. de v̄. sig. Tūc pcedi potest in p̄ncipa
li ad receptionē testiū z ad diffinitiuā sentē
tiam in penā cōtumacie rei. Ita tamē q̄ rē
citetur ad singulos actus. de quo etiā sup̄
dixi. Et sic cōseruatores dati vniuersitati/
bus studioz zc. procedere possunt in p̄nci
pali p̄tra ptumacē cum de speciali mādato
p̄ncipis pcedere debeāt summarie z de pla
no zc. Possunt tñ si volunt p̄tra reum p̄tu
macem pcedere ad excōmunicationē vl̄ mis
sionem sicut al̄ iudex Terminō igitur cita
tionis adueniēte actor cōpareat p̄ se vel per
procuratorē eī. si talis est causa in qua p̄sti
tui potest pcurator cū litter̄ citatorijs z fa
ciat fidem iudici. de executione seu insinua
tione citationis facte reo p̄ modum quē pre
dixi. accusando cōtumaciā z absentia ip̄ius
citati. petēdo p̄nunciari eū z reputari cōtu
macem. z p̄tra eum tanq̄ ptumacem pcedi
vt. C. de iudic. p̄operandū. §. z si quidem.
Et notat p̄ Buil. in spe. de ptuma. §. sequit̄.
z de cōparitione. §. j. Et facit singula redi
gi z cōscribi in actis. de p̄bat. quoniā cōtra
Et iudex p̄nunciabit seu reputabit eum cō
tumacē. dicendo. Talem p̄ nos z de mādato
nostro citatū in diē hodiernū ad instanti
am talis sup̄ re vel causa tali z sufficiēter ex
pectatū. nec p̄ se nec p̄ respōsalem compare
re curantē ad petitionē z requisitionē ipsius
actoris vel sui pcuratoris cōparētis. z eius
dem absent̄ ptumaciā accusans z petentis
eundē p̄ nos ptumacē reputari. reputam̄
p̄out est merito ptumacem

Et iuxta istam formā scribet etiam tabel
lio. scz Anno dñi zc. diē tali. hora tali. coraz
tali iudice cōparuit talis actor vel talis ipsi
us pcurator. qui pcurator mādātū pcura
torium cuī tenor inferī inserit̄ pduxit vna
cum l̄ris citatorijs z alijs litteris sigillo tali
sigillatis. vel instrumētis sup̄ executionē ci

tationis eiusdē cōfectis. quaz tenor similit̄
infra p̄tinetur. Et talis citati z nō cōparen
tis ptumaciā accusauit. petēs eū p̄ ip̄m iudi
cem p̄nunciari z reputari cōtumacem. z s̄
bi decerni p̄tra eū l̄ras oportunas. quē diu
tius expectatū ipse iudex cōtumacē reputa
uit. z litteras p̄tra ip̄m decreuit oportunas
nec est vis an sic scribat tabellio in persona
sua vel in p̄sona iudicis. Isto modo talem
nō comparentē diuit̄ expectatū reputamus
ptumacē zc. de quo de cōuer. p̄iuga. duduz
de do. z ptuma. c. j. z ij. Et ita debz actor cō
parere in termino corā iudice z ptumaciam
rei accusare. Si ḡ etiā actor nō cōparet. tūc
fiet cōpensatio ptumacie actoris cū ptuma
cia rei. vt no. de do. z ptu. actor. li. vj. Si au
tem rē nō cōparet z etiā iudex est absens vl̄
impedit̄. ita q̄ si cōparuisset nō fuisset p̄ces
sum in causa. an reputet̄ ptumar z p̄denari
debeat in expēs̄ est glo. notabilis. in. c. vlt̄.
de do. z ptu. z est glo. vl̄. Et potest iudex a q̄
vult pena incipe. videlicet vel ab excōicatio
ne vel imissione. vt in. c. tue. vt lit. nō p̄tes. vt
ibi no. Et dz altera a p̄n. esse p̄tent̄ q̄ magis
timef. vt. e. ti. c. qm̄. §. vlt̄. in fi. Honestuz tñ
esset vt a missione inciperet. qz pus est recur
rendū ad res q̄ ad p̄sonas vt ibi no. Iudex
ergo pcedendo ad missionē p̄ ptumacem in
actione reali. puta sup̄ equo vel fundo. De
cernit actorē mittendū tūc in possessionem
rei petite causa custodie Et fiat missio p̄ h̄
ba Decernim̄ p̄stituim̄ vel mittim̄ vel iu
bem̄ te esse possessorē talis rei causa custo
die. Et volum̄ q̄ tal̄ mist̄ noster ponat te
actualit̄ in possessionē. z talē mist̄ dz dare
iudex vt h̄ impleat z ei referat qm̄ factum sit
Ita diē In. in. c. j. de eo q̄ mit. in pos. Et licz
In. ponit etiā ibi aliā missionis formā. illa
tñ ibi placet Hosti. z Jo. an. in nouella. Et
ex tali missiōe ex p̄mo decreto actor erit pos
sessor rei. s̄z cōmutabil̄. sic q̄ si rē venerit co
ram iudice infra annū. z cautionez p̄ster de
stādo iuri z restituat expēs̄ actori. ip̄e pos
sitionē recupabit. vt i. c. qm̄ frequēt. §. i ali
is. vt lit. nō p̄tes. Et dato q̄ actor missus p̄
potētiā rei vl̄ cā doli nō possit possessionem
corpaliē adipisci. adhuc iuris dispositiōe itel
ligit̄ possidere ad effectū p̄scriptiōis annua
lis. vt i. c. p̄tingit. d̄ do. z ptu. Si ḡ rē n̄ ve
nerit infra annū p̄stādo cautōz. vt dictū est
restituēdo expēs̄. Actor etiā citra scōm de
cretū p̄ anni discursuz vt̄ erit possessor fm̄

Actus citationis

suaserit moderada. vt qz ptes sunt ad rixas
z ad arma parate. eo. ti. et ca. Sufficit tñ si
ne illi clausule expñsioe si alias sit cōpetēs
termin⁹ si collegiū vel vniuersitatē est p/
cedendū. qz vniuersitas vl collegiū non po
test excōicari. vt in. c. romana. §. i. vniuersi/
tate. de sen. ex. li. vi. tñ d3 collegiū vl vniuer/
sitas interdici. Un̄ d3 tñ i forma. in singla/
res psonas excōicatōis. in capitulū vel pue/
tum suspēisionis. z i ecciam vel mōasterium
interdicti snias ferim⁹ zc. vel vniuersitatem
ipam interdici⁹ zc. Si autē est eps vel su/
perior archieps pmo d3 suspēdi. f. ab igres/
su eccie. nisi nimia pteruitas ptumacie eri/
gat. deinde crescēte ptumacia interdici. ter/
tio excōmunicari. vt in. c. ij. de off. dele. li. vj
Subiūgit in mādato extūc put ex nūc. ex
nūc put ex tūc. s3 h nō oportet. vt no. in. c. p/
terea. c. ij. de appel. p. In. Host. z Ab. s. §. ex/
cōmunicatū. z in cle. vnica. de pces. pben. su
per sbo ex nūc. Itē d3 in his scriptis excōica/
mus zc. qz snia excōicatōis ferri d3 i scriptis
de sen. ex. c. j. li. vj. §. qsqz igif. S3 qd dicat d
snia in his scriptis: credit Huil. in spe. ti. de
sen. pla. §. Ut aut. §. z nota. qd excō. sen. qd nō
sit necessariū. Cōsuluit tñ qd dicat deinde si
excōicat⁹ pfeueret in ptumacia iudex proce/
dat ad aggrauationē sentētie Un̄ crescente
ptumacia crescere debet z pena. vt lit. nō cō
testa. quoniā frequēter. in fine. Et tñc solet
scribi sub ista forma

Talis iudex delegat⁹ vl ordinari⁹ tali re/
ctori. zc. Salutē in domino zc. Dudū au/
ctoritate aplīca nobis i hac pte cōmissa si ē
delegat⁹ talē citam⁹ z citari fecim⁹ in termi/
num talē ad instantiā talis. Et quia i termi/
no hmōi cōparere ptumaciter non curauit
nos p cōtumacia hmōi tulim⁹ sniam excō/
municationis in eundē. z ipm mādauimus
excōmunicatū publice denūciari. S3 quia
idē in hmōi sua ptumacia pdurādo pdictā
excōmunicatōis sniaz temere ptempfit z dā/
nabiliter in ea pfordescit. Quare cū crescen/
te ptumacia merito crescere debeat z pena.
vobis mandam⁹ quaten⁹ pdictum H. excō/
municatū singul dieb⁹ dñicis z festiuis ac/
censis cādelis z demū extinct⁹ in terrā pie/
ctis. sonātibusqz cāpanis publice d ambone
corā pplō nūciatis. z faciat⁹ tāqz excōicatū
eū ab oib⁹ artius euitari.

Ordinari⁹ breuius sic scribunt
Talis pposit⁹ vl offic. tali rectori seu pleba

no Salutē in dño. Quia tal citat⁹ a nobis
in certū terminū ad instātiā tal nō cōpa/
ruit. qre vob mādām⁹ qten⁹ eū pempt. mo/
neatis vt adhuc infra. x. dies p̄tinuos a rece/
ptione p̄ntiū cōputādos se cum pdicto H.
amice vel i iure cōponat. Alioqn ipm excō/
municam⁹ i dei noie i his scriptis quē sic ex/
cōmunicatū publice de ambonib⁹ nūciatis
Datū Anno dñi zc.

Aggrauationē sic scribūt officiales
Offic. vel iudex general plebano tal ecclie
Salutē in dño. Quia talis excōmunicat⁹ a
nobis p ptumacia ad instātiā tal hmōi sen/
tentiā nō formidat. qre vob mādām⁹ qten⁹
ipm excōicatū singul dieb⁹ dñicis accensis
cādelis z pulsas cāpanis publice de ambo/
nib⁹ nūciatis Datū zc. Uteri⁹ si adhuc n̄
curat parere iuri z petere absolutōz dirigit
aliud mādātū sub ista forma vt sequit
Offic. talis zc. Salutē in dño. Licz talē du/
dū excōmunicauim⁹ p ptumacia aggraua/
tionis snia subsecuta ad instātiā tal Ipe tñ
hmōi snias temere sustinet aīo idurato. qre
vob mādām⁹. qten⁹ eū excōicatū z aggraua/
tum sic pus publice nūciatis. inhibētes oib⁹
z singul vestris prochanis ne eidē sic excō/
municato emēdo vl vēdēdo sal. aquā. ignē.
cibū vel potū mīstrādo. vl alias quīs gene/
re cōmunionis phibite p̄cipēt. quis mō s
faciēs zc. Ut sic. si canonicā z nostrā fugere
voluerint vltionē minorz excōicatōis snia
quā p h incurrūt fore ligatos publice nūci/
etis. Ut sic. alioqn s ipos p executōis sniaz
vel alias penas put iustū fuerit pcedemus

Et sciēdū qd p̄cipātes excōicatō regulā/
riter icurrūt minorē sniaz cū sit veniale. d q
in. c. cū sacris. qd me. cau. z ibi ple. p. Jo. an.
in cōmēto. z. c. cū desideres. de sen. ex. p. p̄ti.
Sūt tñ aliq p̄sone puilegiatē vt p̄cipēt ex/
cōicato. de qb⁹ in. c. qm̄ ml̄ros. xj. q. iij. Et i
cert⁹ casib⁹ etiā eis licite p alias psonas cōi/
cat. de qb⁹ i. c. si s̄c. de sen. excō. cū p̄cord. Et
licz p̄cipātes etiā aīn inhibitoz iudicis in/
currūt minorē. tñ ista inhibitiō sit eo qd pl⁹
timeri solet qd spēalit inūgit qz qd genera/
liter impat. Itē ex h maior p̄surgit p̄ceptus
qd p̄tra phibitiōē iudic⁹ sit vel fac. vt no. i
c. alle. sacris. Participātes tñ excōicato nō
possunt p̄pter h excōmunicari maiori excōi/
catione. nisi pus nominatim z in specie no/
minēt. vt iuxta formā z dispositionem ca/
pituli p̄stitutiōz. d sen. ex. li. vj. Et p̄cipās f

Actus citationis

crimine eadē snia inuoluit. de q̄ in. c. si cōcu
bine. de sen. excō. Postea si nec sic p̄t p̄tu
max a sua p̄tumacia reuocari. solet idici cēs
satio a diuīs q̄diu p̄ns fuerit excōmunica
tus. et etiā istā p̄cedere debet monitio. quia
oēm vindictā p̄cedere d̄z monitio. r̄j. q. h. i.
digne. Et scribūt p̄ ordinariū sub hac for
ma. Offic. talis tali plebano Salutem i
dño. Quāuis tal' dudū a nob' excōicationis
diuersis aggrauatōib' subsecut'. idem tū A
snias h̄mōi et penas p̄temnēs eas temere su
stinet. et i eis sordescit aīo obstinato. Tū sua
exigēte p̄tumacia ip̄m mag' aggrauare cō
pellimur. l̄s ip̄m rigid' p̄cedere nos optet
Jō vobis mādām' quaten' p̄cōsules cōsti
les et maiores ip̄i opidi tal'. v' iuratos et p̄
tentes tal' velle publice moneat' vt infra di
es. viij. vel. xv. p̄dictū excōicatū ab eoz' p̄sor
tio p̄cipatōe et cōmuniōe eijciat. excludat.
vel quantū in eis est ip̄m inducāt. vt ad san
cte matris ecclesie gremiū redeat. iuri peat
corā nobis. et b̄nificiū absolutōis citret obri
nere. Alioqn' q̄diu et q̄riēs idē excōicatus i
eccia vestra vel ei' termis p̄ns fuerit v' mo
ram traherit. domiciliū vel māsiōnē habue
rit. cesset' et cessare faciatis ab officio d̄niō
rum. quē sic suspēdim' dei noie i his ser' p̄s
Datū rē. Aduertendū tū q̄ p̄ pecuniario
debito nō potest fieri interdictum generale
vt in extrauagātī. p̄inde Bonifacij. viij. Et
an dicta cessatio censeat general' vel sp̄alis.
tractat Jo. cald. ti. de cita. in tractatu de cē
sura eccl'astica circa si. Et in p̄dicta forma
mouent maiores loci. quia snia h̄mōi per
quā inducit cessatio etiā ip̄i puniūt. S; qz
p̄ncipalit' fert snia p̄ p̄tumacē. Et iā ip̄e de
beret p̄us moneri. vt sup' allegatū est. Tū p̄
dicta forma i formis ordinarioz' frequētat'.
s; iste forme nō sunt ita p̄cise qn' mutant p̄m
diuersitatē foroꝝ. Cōueniūt tū i effectu et fa
cile est stilū et p̄suetudinē cuiuslibet fori pra
cticū seq'. Solēt etiā isti p̄cessus aggrauati
onū dilatari diuers' modis scribēdi sic.

Uñ p̄ ip̄m sua p̄tumacia exposcēre ad pe
nas grauiōres nos p̄ducere oportet. vt q̄s si
mor dei a malo nō reuocat. coerceat saltem
seueritas ecclesiastice discipline. de vi. et ho.
cle. vt clericoz'. Vel sic. Cū nos dudū ta
lem p̄tumacia ad instātiā tal' duxerimus
vinculo excōicatōis innodandū. Ip̄eqz cō
temp' eccie clauib' tāqz inobediētie filū ad

huc in ḡne salutis aie sue p̄iudiciū et scandā
lum fideliū p̄tinacit' in sua p̄tumacia p̄sue
ret. Jō ne de sua p̄tumacia possit gloriari et
ne facti sui pueritas alijs trāseat p̄sumpto
rib' i exemplū. s; pot' pena ip̄i sit met' al
teri' rē. Et matie qn' ordinari' p̄cedit ad cor
rectionē excessuū solet scribere. videlicet Jd
circo ne facilitas venie alijs incētū tribu
at delinquēdi. i alle. c. vt clericoz'. Jtē q̄a si
ea habet q̄ male vsurpant vel perpetratur
omittim' excessus viā alijs apim'. vt. lxxv.
q. ix. loci. Vel sic. Qz abscondēda sūt vulne
ra q̄ fomētoꝝ nō sentiūt disciplinam. lxxij.
dis. plurimos. Jtēz vt ali' ei' exēplo a silib'
arceant. d. vi. et ho. cle. clericos. Jtē p̄a vni
us sit met' alteri'. vt i. l. capitoliū. §. famos
oz. ff. de penis. Jtēz ne facti pueritas alijs
trāseat i exēplū. in. c. tāta. de excels. p̄lat. circa
medū. Jtēz qz vbi maior ē culpa. maior d̄z
exerceri vindicta. de here. excōicam'. §. cre
dētes. Jtēz qz vbi mag' excedit est seuer' iu
dicandū seu vindicādū. in. ca. tāta. sup' alle.
Pōt etiā p̄cedi p̄tumacē ad suspēsiōnē ab
officio et b̄nificio. Et q̄lis ordo fuād' sit i in
fictione penaz. no. in. c. cū nō ab hoīe d. iu
di. q̄a ali' est ordo qn' pene sunt infligēde p̄
p̄tumacia. et ali' p̄ crimie. vt no. i glo. vlt. et
sup' ea. Et detātō maior ē p̄tumacia d̄ q̄ro
a re minori insurgit. vt no. Jo. an. xcvj. dist.
duo. in glo. s; male. et no. e. ti. c. cū nō ab ho
mine. Jtē si cōparet corā iudice. nō tū vult
r̄nderē nulla iusta cā eū excusante. v' illicen
tiat' recedit reputabit' p̄tumar. vt dixi sup' i
descriptōe p̄tumac'. Jtē d̄z citat' tēpestiue
arripe iter. qz si tarde arripiat ex impedimē
to sibi i via p̄tingēte nō excusabit'. Ita collī
git ab ar. ih. c. cū in veteri. d. elec. Et ibi per
Jo. an. s. p̄nl. glo. fac. c. venerabilib'. d. sen.
excō. §. adē est. i glo. Et si citat' mittit p̄cu
ratorē. s; iste nō cōparet et p̄tumar efficit. p̄
talē p̄tumaciā p̄curator' nō debz excōicari.
dñs. s; tūc qn' dñs eū scit et nō purgat. vt i. c.
j. vt lit. nō p̄tes. Et vt snia excōicatōis p̄ p̄
tumaciā p̄curatoris iuste ferat' dñm dat ibi
Hosti. p̄siliū. qz iudex aīqz hāc sniam ferēt'
significet dño p̄tumaciā p̄curator'. assignā
do sibi terminū ad eū purgādū ne possit p̄
tendere ignorātiā. Et licet nō possit dñs ex
cōicari. p̄ p̄tumaciā p̄curator'. vt dictū est
potest tū cōtra ipsum missio fieri. dānabilie
etiā puni' in expēsis. vt dicūt Hosti. et Jn. i
alle. c. j. vt lit. nō p̄tes. S; dñs hz actiōz' p̄

Comparitio rei

pcuratore. de q̄ ibi plene. rē. Deinde si cōtumax excōicat⁹ veniat corāz iudice ⁊ velit stare iuri ⁊ petat absolutōz. dz absolui recepta cautioe q̄ iuri pareat. vt in. c. q̄ frōte. de ap. Et ad h̄ est ps citāda p̄ q̄ lata fuerit snia excōicatōis. dato tñ q̄ nō vocet tenet absolutio. de q̄ ibi no. ⁊ de iudi. c. j. ⁊ in spe. de cōtumacia. §. si. §. pone. Dicūt tñ. Pe. Ab. et Egidi⁹ q̄ ps ex h̄ grauat⁹ ⁊ poterit appellare ⁊ h̄ p̄cipue qñ excōicat⁹ erat p̄ māifesta culpa. qz tūc debuiſſet p̄cedere satisfactio. et recurras in hac materia ad glo. anpenlt. i. c. ex lris. de offi. dele. ⁊ de symo. ad aures. vbi d̄r. Si iudex vlt ps fecit expēſas p̄t illi⁹ p̄tunciam q̄ ille an sunt soluēde q̄ absolut⁹. d̄ p̄. sig. ex pte. j. vt lit. nō p̄t. qm̄. §. in alijs. cuz p̄cord. Sciendū est q̄ si excōicat⁹ starz p̄ annū p̄tinaciter in excōmunicatiōe. ex h̄ surgeret p̄tra eū suspitio q̄ male sentiret d̄ articulis fidei. Et ista p̄tinacia annualis p̄fueranti inducit suspitionē heresis. ⁊ p̄ tali suspitione q̄ est pbabilis possit excōmunicari. Et si tūc itez in tali excōicatiōe lata p̄ suspitione h̄mōi p̄fuerauerit p̄ annū. iudicabit heretic⁹. de quo de purga. c. inter. r. q. iij. c. rursus. ⁊. c. quicūq̄. Si autē citat⁹ p̄pter infirmitatē vel aliā iustaz causam impedit⁹ venire nō potest ad mandatū iudicis ⁊ causa est ardua in q̄ nō tenet p̄stituere pcuratorem. dz mittere excusatōz si impedimētū est tpale. et ipse est tal⁹ q̄ in iudicio p̄ se stare pōt de quo in. c. querelā. de p̄cu. ibi plene de h̄. Et si causa est modica dz mittere pcuratorē Si autē ipse citat⁹ iuit seu misit. ⁊ detēt⁹ fuit ipse vel pcurator in via seu alias impeditus si ex facto alicui⁹ h̄ p̄tingit h̄z actionē ⁊ do lose detinentē seu impediētē si est soluēdo si nō est soluēdo restituit ex clausula generalis. ff. ex q̄. cau. ma. in inte. resti. l. sed ⁊ si. §. vl. De quo in. c. ex litteris. de resti. in integ. ⁊ in c. cum Bertold⁹. de re iudi. ⁊ p̄ Inno. d̄ cōpartitionib⁹

Qualiter re⁹ cōparēdo corā iudice p̄ quē est citatus se debeat habere

Eus ergo si cōpa

ret tūc licet sup̄b humiliter. ⁊ licet melancolic⁹ hilariter debet se iudici p̄sentare ne iudicē exasperet. ⁊ dz cōpare in loco ad quē citat⁹ est. vel vbi p̄ iudicēz sus reddi p̄suevit. Et si est iudex delegatus vel alias nō est p̄t⁹ ordinari⁹ ipsi⁹. nō stat

in eum vel iurisdictionē suā p̄sentiat. sed p̄mittat p̄stationē q̄s p̄ talē cōparitionē vlt acitū faciendū corā eo nō velit in ip̄m tanq̄ in suū iudicē cōpetentē aut in ip̄i⁹ iurisdictionem p̄sentire. nisi inq̄ntū tenet de iure. de quo in spe. de cōparitiōe. §. hoc quoq̄. Et aduertat ille q̄ p̄stationē facit q̄ istā clausulam vel adiectionē videlicet. Nisi inq̄ntū de iure teneor nō omittat. Tñ dic̄ notabilē Inno. in. c. humana. de electiōe. q̄ fatu⁹ est qui cōparēs corā iudice ordinario vel delegato ⁊ nō p̄stat q̄ nō p̄sentit in eius iurisdictionem. qz potest iudex eū ex h̄ p̄nūciare p̄tumacem. de iudi. c. j. de p̄. sig. ex pte. j. eo q̄ noluit stare iuri. ⁊ sic poterit excōmunicari. Secus si addit in p̄statōe nisi inq̄ntum d̄ iure debeo fm̄ eū. Et si reus cōparet p̄ pcuratorē petat actor q̄ doceat pcurator d̄ mādato pcuratorio. qd̄ oñdere debz pcurator rei nō occultare. de appel. sepe. in p̄n. Et si pcurator p̄ducit mandatū petat copiam ei⁹ actor. ⁊ etiā inducias deliberādi sup̄ ea. Et idem si actor p̄ pcuratorē cōperet. reus vel pcurator ei⁹ petat copiam eius ⁊ terminū ad impugnādū si videbit sibi expedire. Reus etiā vel pcurator ipsi⁹ si iudex est delegatus petat copiam sibi fieri sue iurisdictionis. de off. dele. cum in iure. Petat igitur originale rescriptum sibi exhiberi. vt ibi no. Et silt dari terminū ad dicēdū ⁊ opponēdū si voluerit p̄tra rescriptū. Et iudex h̄z illa decernere. al̄s esset loc⁹ appellādi. put spe. tradit d̄ h̄ formas in tractatu de li. p̄cep. in ti. de appel. §. an oia. in sexta forma. Et ista oia sic p̄ partes vel coz pcuratores petita ac p̄ iudicem decreta ⁊ admissa debet p̄ notariū cause in act. cōscribi. Et potest sic scribere tabellio.

Anno dñi rē. die tali. hora tali. rē. cōparuit corā tali iudice tal⁹ cleric⁹ vlt laic⁹. vlt tal⁹ ipsi⁹ pcurator q̄ mandatū pcuratoriū infra scripti tenor⁹ p̄duxit. Et talis ad sui instanciam ⁊ diē ⁊ horā h̄mōi citati q̄rimonij ipsius r̄nsur⁹ p̄tumaciā accusauit. petēs eū reputari p̄tumacē. Et aduerso cōparuit iudice adhuc p̄ tribunali sedēte talis p̄ncipalis vel talis eius pcurator noie pcuratorio. et rescriptū aplicū originale sibi exhiberi ac ⁊ pcuratorū p̄dicti copiam ei decerni ac traditi cōpetentē terminū ad dicēdū ⁊ rescriptuz ac mandatū h̄mōi si sibi cōpetierit assignando. Cui iudex ipse rescriptum originale exhibuit. ipsi⁹ q̄s mādati p̄dicti copiam sibi fieri

Comparitio rei

decreuit. ac talē die ad impugnādū p̄dicta p̄ termino p̄mp̄. assignauit. Vel in p̄sona iudicis p̄t sic formari. Anno dñi rē. cōpa/ ruit talis corā nobis z petiuit rē. cui exhibu imus. decreuim⁹. terminū assignauim⁹. vt in forma rē. In termino ḡ ad p̄missa assigna to. si actor p̄curatorū rei. vel si rē p̄curato rium actoris vel rescriptū vel iurisdictiones iudicis impugnare poterit ex aliq̄ causa im pugnet. Et q̄ possunt opponi p̄ rescriptū. p̄ curatorē vel p̄curatoris mandatū. s. p̄cura torium. tractat Bui. in spe. de rescripti p̄n tatione. z de p̄curatore. z de cōpe. iudi. adi tiōe. si nō cōpetat sibi exceptio. petat sibi edi libellū. Et istū regularit̄ auctor edere tenet vt. iij. q. iij. offerat. de li. ob. c. j. Et dico regu larit̄. qz fallit in casibz q̄ ibi nō. Et p̄ h̄ rē nō p̄sentit in iudicē. vt no. in. c. hinc monasteriū de re iudi. nisi p̄ aliquē aliū actū tal̄ p̄sentit p̄sumat. Un̄ vile ē sp̄ de h̄ p̄stari vt s̄ di. ci. Et erit forma p̄curatorij ista si sit in p̄sen tia notarij publici.

In noie dñi Amē rē. In ditōe rē. p̄rifi. rē. tal̄ tali die. mēse tali. hora tali. loco tali. In meiqz notarij publici subscripti z testū infra scriptoz p̄ntia p̄sonalit̄ p̄stitut⁹. discre tus vir h̄. cleric⁹ p̄ncipal̄ vel laic⁹ tal̄ dyoc. mō via iure cā z forma q̄bz melioribz z effi cacionibz fieri potuit z debuit. fecit creauit z p̄stituit z solēniter ordinauit suos veros certos z legitimos z indubitatos p̄curato res. actores. factozes. negocioz gestozes et nūcios sp̄ales z generales. ita qz generalit̄ tas specialitati nō deroget. vel ecōuerso. ta lem z tales p̄ntes z on⁹ p̄curatoris h̄mōi i se sp̄ōte suscipietes. z talē z tales absentes tan q̄ p̄ntes z quēlibet eoz insolidū. ita qz nō sit p̄ditio melior occupātis. Sz qd̄ vn⁹ eoz i cepit alter eozū libere p̄seq̄ valeat mediare parit z finire ad agendū z defendendū. pos set addi. p̄sequendū p̄tractādū in causa seu causis q̄ vertunt z esse sperant. q̄ vertit̄ seu vertit̄ z esse sperat̄ in ip̄m p̄stituētēz ex vna pte. z talē tal̄ dyoc. pte ex altera. omnesqz ali os z singulos sua interesse putātes vel cre dētes corā iudice tali ordinario l̄ delegato. necnō corā q̄buscūqz alijs iudicibz ordi. si ue extraordi. dele. vel subdelega. dat̄ vt dā dis. deputat̄ vel deputād̄is. vel i cā quam ip̄e p̄stituēs mouet seu mouere intēdit. libel lum seu libellos q̄scūqz summarias petiti o nes petendū dandū recipiendū. dari vel re

cipi videndū. lite seu lites p̄testandū De cā lumnia z h̄itate iurād̄is. ac cuiuslibz alteri⁹ generis sacramētū licitū z honestū in ip̄i⁹ cō stituētis aīam p̄standū z p̄stari videndum. Et ex aduerso h̄ fieri petendū z videndū. po nendū. articulādū. positiōibz z articul̄ r̄ndē dum. poniqz z articulari. z s̄ eos excipiendū ac suis r̄nderi petendū z obtineudū. Testes l̄ras z instrumēta iura z munimēta p̄ducē dum. z alteri⁹ ptis testes iurare z p̄batōes videndū. z testes ac p̄batōes ip̄i⁹ ex aduer sa pte rē p̄bandū z ipugnādū. z crimīa z de fecr⁹ opponendū. z p̄bandū declarādū ac de clarari videndū. s̄ declaratorz ac p̄tū aduer sarioz seu aduerse ptis dicēdū b̄nificiuz ab solutionis simplicit̄ vt ad cautelā ac resti. i integ. p̄ncipalit̄ vel incidēter petendū z ob tinendū cantōes. dandū. petendū. recipiē dū. supplicandū z allegādū. renūciandū. cō cludendū z p̄cludi petēdū. z videndū iterlo cutozias z diffinitiuas snias ferri petēdum ab eis. vt eaz q̄libet ac q̄cūqz alio grauamē ne illato vel cōminato sel̄ vel plurics puo candū z appellādū. appellatōes intimādum z p̄sequēdū. ap̄los dāna interesse z expēsas petendū z recipiendū. ac ip̄as expēsas de clarandū z taxari petendū z videndū. z sup ip̄is iurandū. de locis iudicibus z notarijs p̄cordandū z p̄ueniēdū. suspectos et suspe cta recusa ndū. l̄ras q̄scūqz tā scribēdas q̄ legēdas ḡram seu iusticia in se p̄tinētes imi petrandū. z impetrat̄ seu impetrād̄is ex ad uerso p̄dicendū aliū vel alios p̄curatores substituendū. z eūdē vel eodē reuocādum ac h̄mōi p̄curatoris on⁹ i se reassumēdū q̄n z quorics fuerit oportunū. Et generaliter oīa z singula alia faciēdū. gerendū. exercen dū z p̄curādū. q̄ merita causaz exigūt z le gitimis p̄curatoribz a lege vt a canone sunt p̄cessa. q̄ ip̄e cōstituēs p̄ se faceret vel facere posset si p̄sonalit̄ p̄ns esset. Etā si mādātū exigāt maḡ sp̄ale. Promisitqz ip̄e p̄stituēs mihi notario publico solēnit̄ stipulāt̄. z re cipiēt̄ vice z noie oīm z singuloz qz inter est vt interesse poterit se gratū ratū ac firmū habituz p̄petuo q̄cqd̄ p̄ p̄dictos p̄curato res vt eoz substitutos aut quēlibz ip̄ozum actū dictū gestū factū z p̄curatū fuerit in p̄ missis z q̄libz p̄missoz. ac volēdo eos ab oī satisfactōis onere releuare. Promisitqz ip̄e p̄stituēs mihi vt supra. iudicio sisti. iudica tum solui. cū omnibz singulis suis clausul

Forma procuratorij

oportunitis sub oim bonoz suoz pñtium et futuroz ypoteca vel obligatõe ptektas ipos pcuratores nõ velle tacite reuocare. Sup quibz oibz z singulis pstitues memorat me notariũ publicũ requisitũ vt sibi vnum vl plura pñcerẽ instrumẽta. Acta sunt h anno Inditõe pontificat. mēse die hora z loco quibz supra. pñsentibz discretis viris. a. b. c.

Potest etiã mandatũ pcuratorijz pbari p litteras pstituentis sigillo suo sigillatas. s pcura. ex insinuatione. de cens. sopite. ff. de pecu. l. si procuratorẽ. Et nõ. in. cle. j. de pecu. Et iste est casus specialis in quo sigillum pñ fati facit fidem. in alle. cle. in glo. j. Et qñ in lris suis pstituens dat pcuratorẽ. debet iste lre dirigi iudici vel aduersario. de quo i spe cu. de pcura. s. ratione aut forme. s. ij. s. vt autem. s. si aut. z in alle. l. si pcuratores. Et erit ista forma

Forma pcuratorij quo pstituit pcura tor p lras ipsi pstituentis

Dnoabili viro

b dño officiali vel iudici tali. talis. Quidqd poterit fuitij reueren tie z honoz in causa seu causis q vertit siue veri z esse sperat inter me ex vna z tale pte ex altera i iudicio corã vobis modo z forma melioribz z efficacioribz qb pos sum z debeo. facio creopstiuo z ordino me os veros z legitimos pcuratores. vt sup in alia forma. Et pstituit etiã pcurator apud acta. Et potest pstitui pcurator clericus vl laicũ. cñ edictũ hmõĩ sic phibitorij. vt i. c. j. de pecu. j. Rñso. li. vj. Et pcurator pstitutus potest añ lit. ptes. libere reuocari. postea nõ nisi in certis casibz. de quo in. c. ij. de pecu. li. vj. Et in qua etate potest pstitui habet in. c. qui generalit. e. t. li. vj. Itẽ z absens z pñsens potest pstitui pcurator. e. ti. li. vj. in. ca. licet. Et ibi in glo. ij. In forma hmõĩ mādati pñ mo ponitur clausula insolidũ. vnde sine tali clausula pluribz pcuratoribz pstituit vn sine altero nõ esset admittẽd. nisi in causis electionuz z in alijs spñalibz vbi pñt iudex idoneũ magis eligere. vt in. c. si duo. s. sana de pecu. li. vj. Subdit clausula ista. ita q nõ sit melior pñditio zẽ. Quis sit isti clausule effectus habet in. c. si duo. iam alle. ibi de hoc Et vt habet in forma pstituit ad agendũ et defendendũ. Un si est actor z pstituit pcuratorẽ solũ ad agendũ z nõ ad defendendũ

pcurator tal defendere cogit vel satisfacere de defendẽdo. vt no. de pecu. q ad agendum li. vj. in glo. j. Et i spec. e. t. s. j. s. Itẽ excipit. Valet tñ si dicat ad agendũ z excipiendum cũ excipe sit defendere. vt no. in. c. impator. de iura. ca. Itẽ si re pstitueret ad agẽdum tantũ pñdemnãd esset actori ad expẽsas. de pcura. pstituit. Itẽ dicit in forma ad dandũ z recipiendũ libellũ lit. pñst. Et ista z similia que sunt de suba ordnis iudiciarij potissime expmunt. Si tñ aliquoz taliũ non esset facta specificatio. p h nõ viciaret. ex q dicit pñmo ad agendũ z defendendũ. Tautũ tamẽ est illa expmi z ita suat. Itẽ dicit ad pñstanduz iuramẽtũ de calũnia. zẽ. Et nisi h expmuretur in mādato nõ admittet ad hmõĩ mādatum pñstandũ. de iura. calum. c. vlt. li. vj. Sunt ergo aliqui act p quoz exercitio p procuratorẽ siendo requirit speciale mādatum. qui quidẽ act enumeratur in. ca. q ad agendũ. de pcura. li. vj. in glo. magna. Itẽ dicit in forma pcuratorij ab interlocutoria vel sentẽtia diffinitiva appellandũ. hoc posset. imo teneretur pcurator etiã si nõ esset expressum. quia tenet appellare vel significare dño q appellet si velit. nõ tñ tenet nec pñt psequi appellationẽ. nisi pñncat in mādato hoc. Itẽ dicit aliũ vel alios pcuratores substituentũ zẽ. hoc nõ potest procurator añ lit. cõtest. nisi habeat specialiter in mādato. Postea potest etiã si nõ cõtinetur in mandato. vt in. c. j. s. procur. li. vj. de quo ibi. Dicitur etiã in forma mādati potestas substitutuz reuocãdi. alias sine tali clausula vl potestate sibi tradita nõ posset substitutũ reuocare vt in. c. ij. de procura. li. vj. Itẽ subdit clausula Et generaliter omnia zẽ. Et ista clausula qñis generales ex verbo generalitatis hmõĩ n potest illa que requirunt speciale mādatum. de quo in. c. qui ad agendũ. de procura. li. vj. Item subiungit. promissitq ipse cõstituens ratũ. zẽ. z hoc debet cõtinere in mandato actoris qui cõstituuit pcuratorẽ sed clausula que sequit. s. iudicio sisti. z iudicãtũ solui zẽ. pñtinet ad reũ qui habet cauere p suo pcuratore d iudicato solucõdo z iudicio sistẽdo. de q de pcura. mādato. Sed vtrũq ponat in mādato. qz vterq cõstituuit ad agendũ z defendenduz. Et qd dicit. qd qd p ipsos pcuratores factũ fuerit. Et si dicitur. qd qd p eos legitime factũ fuerit zẽ. n valerz. quia etiã qd dolose facit procurator

Oblatio libelli

valet et nocet domino. De quo per Jo. an. in si. c. 1. § dila. in nouella. Et no. in cle. f. de cura. Et sciendum quod ille qui sciens et sine prestantione recipit instrumentum. vel lras sue procuratoris in quibus constitues cauet pro ipso inclusis in mandato cogit constituentem defendere. vt in cle. de pcu. Et aliqui constituit quis procurator generaliter ad omnes causas et coram quibuscunq; iudicijs. de pcu. petitio. 7. c. ti. q. generaliter li. vi. Aliqui ad certam causam et coram certo iudice. Aliquando mandatum limitat ad certos actus tunc sicut placet constituenti. Item constituit procurator ad iudicia vt iam visum est. Etiam quibus ad negocia et ad iudicia. quibus simpliciter. quibus ad rem propria. Potest etiam procurator constitui simpliciter. vel sub forma quotiens constituentem abesse contingat. Et si simpliciter est constitutus. si tunc dominus postea per se in eadem causa compareat vt causam tractet. censetur procuratorem renocare. nisi prestatet. de quo in c. penl. de pcu. li. vi. Interueniunt etiam quibus alie persone in iudicio nomine alieno. videlicet nomine actoris vel rei. Et quibus sine mandato cum cautione tunc de rato vt iuncta persona. vel consors eiusdem litis. Et que censetur coniuncta persona no. d. rescrip. nonnulli. in fine. cum remissionibus. Aliquando sine cautione. vt tutor. curator. etc. Et quando quis procurat causam collegij dicitur syndicus vel yconomus. vel causam vniuersitatis dicitur actor. qui etiam aliqui ab vno constituit. Et quod sit yconomus et quod defensor. orphanotrophus castaldus. etc. ponit Buil. in spe. pte. f. i. rubrica. de his qui alieno nomine in iudicio interueniunt. et in rubrica sequenti. Et non est vis in nomine. s. an. vocet quis procurator vel syndicus etc. vt in c. petitio. de pcu. Sed bene est vis in modo constituendi. quod quantum ad hoc bene curat. de quo per Inno. in c. impator. et in c. cum causaz de iura. calum. Et debet procurator esse instructus. vt dicam tempore suo etc. et quod vt dictum est si non impugnat per reum iurisdictione iudicis. vel procuratorum actoris. nec aliquid opponit reo vel opponere poterit citationem vel aliam positionem sed videt se destitutum exceptioibus que possent opponi ante libelli oblationem. Vt si competat sibi aliquid exceptioes. vult tamen eas reseruare. an hoc possit vel tutum sit. dicam suo loco circa materiam exceptionum dilatoriarum. etc.

De libelli oblatione

Estat autem nunc

dicere de libello quem actor reo per-

tente tenet offerre. de li. ob. c. j. imo etiam si a reo non peteret. iudex ex officio suo faciet eum dari. vt ibi no. Et iste est casus in quo supplere potest defectum iuxta ea que habent in c. bone. de postu. pla. Rõ est ne sibi illudat. quod aliter iudicium non valeret. Potest tamen iudex ante datum onem libelli facere et iubere factum poni verbo per actorem vel suum procuratorem. de indi. pastoral. Et eo audito statim reum interrogare super eo et si reus confiteatur iudex precipiat ei quod satisfaciatur. et per tale confessionem non fit litis. prestat. ex quo datio libelli non precessit. Ita dicit notabiliter Bern. in c. dudum. ij. de elec. in glo. que incipit. Sed pone quod reus. Nec enim fert tunc sententia diffinitiva. sed fit preceptum reo vt soluat debitum infra certum tempus. Secus si libellus esset oblatus et super illo sequeretur confessio. tunc deberet ferri sententia. et ita seruari. Et ista consuetudinem commendat Buil. in spe. de libel. ob. f. licet. quod per eam lites possunt minui. quod fieri debet. de do. et cõ tuma. finem. Et offert libellus propter actorem propter reum. et propter iudicem. Propter actorem vt ius suum declararet. Propter reum an cedere vel extendere velit. Propter iudicem vt sciat qualiter formare debeat sententiam. que secundum petitionis formam est ferenda. de symo. licet heli. Idem no. in alleg. c. j. de libel. ob. Et debet continere libellus nomen actoris. rei. iudicis. et causam implicantem factum et inferentem conclusiuam petitionem. Unde dicit Jo. de lig. quod libellus est syllogismus iuristarum. Et dicit Hosti. quod licet libellus multa debeat continere. sufficit tamen de consuetudine approbata quod appareat in libello quod petat. a quo. et quid. et qualiter. et coram quo. Dat versus. Quis quod coram quo. qui iure petat. Et a quo recte compositus quisque libellus habet. Et debet libellus ista continere clare. quod debet esse sine obscuritate. Unde caueat ad hoc quod formado libellum de nimia generalitate. Item quod non ponat ibi vel. de quo dicit sen. et re iudi. c. abbate sane. in glo. longa. Item non ponat dictionem si. cum sit aditionalis incerta Item caueat a verbo duplici pignati et amphibolico. et ab omni dubio et obscuro Item libellus debet esse breuis. Est. n. libellus h. scriptura breuis in tetioz actoris continens aduersarium. necessario inferens et concludens. vt no. l. a plior. c. d. ap. i. §. j. Caueat libello dictatores verbosis assertionibus vt. sed ea sola scribere que compensiosa narratio possint causas explanare. Vt dicit libellus diminutiuum a libro propter sui breuitatem vt dicit Buil. in spe. de libel. precept. §. j. in pte.

De libello

Sicut codicillus a codice. Potest etiam dici libellus a libra in qua ponderatur iusticia. sicut glossa. Quod autem dicitur quod in quibusdam causis non sit necessarium scribere libellum. petitio tamen in actibus debet describi. ut in cle. sepe. de r. sig. In quo tamen differat libellus et petitio possit dubitari. cum etiam petitio pertinere debet actoris intentione et esse clara et certa. et talis quod concludat necessario actoris intentione ad hoc ut sibi eam possit certa sententia ferri aliter non esset apta. Dicendum est quod in hoc differat quod in libello componendo seruanda est forma. scilicet illa que formam respiciunt obmittuntur in petitione. Unde debet esse simplex ad modum memorialis. Et in hoc alleviatur actor. Ita dicit Pau. de liza. in alle. cle. sepe. Et in omni causa civili et criminali libellus est offerendus. siue causa civilis sit realis siue personalis siue mixta. Item et in officio iudicis quod loco actoris proponitur. In omni igitur causa dabitur. nisi ius dicat vel disponat ipsum esse dandum. de quibus in c. de lib. ob. Advertendum est quod omnium actionum mundo que inter aliquem vel aliquos intertatur sunt duo membra. quia alie sunt reales. alie personales. ut in insti. de act. in. s. oim. Et ut lit. non test. c. qm. s. in alijs. Quidam tamen his duobus membris voluit addere tertium. scilicet quod actionum alie sunt in rem. alie in personam. alie mixte. ut sunt familie hereticorum. communi dividundo finium regundorum. ut in insti. de act. s. quedam. Sed dicendum est quod sunt duo membra tantum. Et istud tertium continetur sub primo. scilicet in rem. Et hoc quod agit ad reales prestationes. vel sub secundo. scilicet quod agit ad personales. ut non in iuribus alle. statim. In quantum igitur actiones mixte dant ad res sequuntur naturam realem. In quantum ad personales prestationes sequuntur naturam personalem. Reales actiones sunt que rem concomitantur. Unde sciendum quod res alie sunt corporales alie incorpales. Res corporales sunt in triplici differentia vel specie. Quia alie sunt immobiles. ut fundus vel predium. alie mobiles ut liber. alie se mouentes que tamen nomine mobiliu continentur. ut equus. Pro istis rebus corporalibus competit actio realis. scilicet rei vindicatio. ut quando ago contra eum qui non est mihi aliquo modo obligatus. neque ex contractu neque ex quasi contractu neque ex delicto neque ex quasi delicto. Sed quia possidet rem meam mobilem vel immobilem vel se mouentem. Ideo ad illam rem petit mihi actio contra eum. Pro incorporalibus competit etiam actio realis. non tamen rei vindicatio. quia incorporalia non possidentur sed quasi possidentur. Unde competit

peris precessoria. de quo de iudi. examinata. de ver. sig. abbate. Quid sit precessoria et quod negatoria. non in ea. cum ecclesia. de cau. pos. et pp. Personales sunt actiones que committuntur personam obligatas. Et ita obligatio surgit et inducitur quattuor modis. Causatur enim ex contractu vel quasi contractu. aut ex delicto vel quasi delicto. ut in insti. de obli. cum rubri. sequent. et non de resp. dispedia. li. vi. Exemplum de obligatione que nascitur ex contractu. sicut est contractus mutui. venditionis. locationis. et in rebus et fructibus obligatione. De quasi contractu exemplum. ut in actione negotiorum gestorum. tutelae. et sibi. Exemplum de delicto. ut in actione furti. damni. rapti. ne et iniuriarum. Exemplum de quasi delicto ut in iudice male iudicatum. et in preiudicio de cenaculo quod nocuit. ex istis nascitur obligatio et ex obligatione actio. Unde contractus vel etiam quasi delictum est mater obligationis. obligatio vltimus est mater actionis. et sic actio est filia obligationis. et neptis ad contractum. Sic ergo contractus est auus. obligatio filia. actio neptis. Et obligatio est ius propter quod. et actio est ius propter quod sit persecutio litis. De quo in insti. de acti. in pn. Actionum alie sunt vniuersales. alie generales. alie particulares seu singulares. Actio vniuersalis est quando ius deducitur ad iudicium cui subiiciuntur particularia supposita. Unde quattuor sunt vniuersales actiones que competunt per hereditatem. quia nomine hereditatis complectitur vniuersum ius defuncti. ut in l. hereditas. ff. de ver. sig. Ita dicitur in in. c. querere. de offi. ordi. Et sunt ille. petitio hereditatis. familie hereticorum. Actio ex testamento. competens per hereditatem ex trebellianica. se. co. rescindenda. Et actio ex empto competens quando tota hereditas emittitur. Actio generalis est quando generaliter pluribus suppositis agit. ut est actio tutelae. negotiorum gestorum. et siles. Actio singularis est quando per aliquam rem vel aliquibus rebus singularibus actio dirigatur. de quo etiam de lib. ob. c. ij. Et in spe. de act. et peti. s. ij. Secundum naturam et qualitatem huiusmodi actionum debet formari libellus. et aliter specificatio fit in vna quam in alia. Qualis ergo specificatio in qualibet illarum exigatur patebit in sequentibus.

Forma libelli in actione reali.

Libellus in actione

reali sic componitur. Coram vobis honorabilis viro domino A. decano ecclesie sancte Marie Erford. Rogunt. dyocesis.

Forma libelli

Judice cause et p[ro]p[ri]u[m] in frascriptay a se. apo. delegato. Vel si est ordinari[us]. Cora[m] vobis honorabili viro d[omi]no ep[iscop]o vel archidiacono vel officiali p[ro]ponit p[ro]curator p[ro]curatorio nomine viri discreti A. clerici vel laici tal[is] d[omi]no cef. querendo in iure aduersus tal[em] clericu[m] vel laicu[m] tal[is] d[omi]no c. et quecu[m]q[ue] aliu[m] p[ro] eo legiti me in iudicio interueniente. Et dicit q[uod] licet fundus tal[is] in campo tal[is] opidi vel ville sit cur[us] p[ro]p[ri]os inferi describunt ad memoratum A. p[ro]tulerit et p[ro]tineat. T[ame]n p[ro]dicit[ur] reus eund[em] fundu[m] p[ro] tot annos detinuit et occupauit put tenet et occupat fructusq[ue] q[ui] ex eo p[ro] p[ro]p[ri]o h[ab]m[us] p[ro]ueniunt p[ro]cepit et sibi in burfa uit. ac p[ro]uenientes p[ro]cipit ac in burfat. Et talis modi fundu[m] de occupare. et p[ro]dicto A. libez et vacuum dimittere et assignare et restituere cu[m] fructib[us] vt p[ro]mittit inde p[ro]ceptis p[ro]tra de um in piculu[m] aie sue Quare agit et petit p[ro] curator p[ro]dicit[ur] p[ro]fato noie quaten[us] cognito quantu[m] sufficit de p[ro]missis denuncietis decernatis et declaretis supradictu[m] fundu[m] ad A. a[n]d[ic]tu[m] p[ro]tinuisse ac p[ro]tinere. p[ro]dictu[m] A. eum indebite et illicite occupasse ac occupare. Et ip[s]m fundu[m] eid[em] A. adiudicandu[m] fore ac ad iudicetis. p[ro]dictu[m]q[ue] A. vt fundu[m] h[ab]m[us] A. libez et vacuu[m] dimittat restituat et assignet ac fruct[us] vt p[ro]feret p[ro]ceptos vel eor[um] valor[em] que ad tot libras denarioz p[ro] singulis anis estimat. Uetra t[ame]n ac alioz quozq[ue] interest estimatioe salua tradat seu p[ro]soluat p[ro]denandum et copellendu[m] esse. et p[ro]demnetis et compellatis p[ro] vestra diffinitiu[m] sniam censuraz ecclesiastica et alia remedia oportuna. Nec petit iunctim et diuisim vna cu[m] exp[er]sis lit[er]is ac fructib[us] inde p[ro]ceptis et q[ui] p[ro]cipi p[ro]t et tpe litis p[ro]cipiendis. Ad p[ro]batione[m] necessariam et no[n] vltra se astringens. saluo nihilomin[us] iure addedi mutadi minuendi corrigendi et. vt est moris. Cofines vero sunt tales et.

Circa materia[m] h[uius] libelli et e[ius] forma[m] multa subtilia et difficilia a doctorib[us] solent tractari. Et magna est questio legistay a q[ui]bus p[ro]ncipijs censet rei vendicatio. S[ed] or[do] co[n]ter q[ui] a dominio actoris et possessione rei. Et an d[omi]no possideti et detineti omni genere detentionis copetate rei vendicatio. tagit Jo. an. in addi. spe. d. cessi. actio. s. j. Ho. etia[m] p[ro] moder nos in. c. examinata. de iudi. It[em] an rei vendicatio etia[m] sit formata q[ui] ex possessione rei re duci potest ad actu[m] et supponat reu[m] obligatu[m] de quo in spe. de acti. et pet. s. ij. p. sed quam

vocas. Et no[n] plene p[ro] Li. de ma. l. d. alie/ na. iudi. mu. cau. fac. l. vnica. in vna q[ue]stione Ego dicam aliq[ue] que p[ro] declaratioe ip[s]i libelli occurrit. Primo sciendu[m] q[uod] in actioe reali exp[er]meda est res q[ui] petit in li. de libel. ob. c. ij. Et etia[m] ei[us] q[ui]litas. vt cu[m] petit terra debz et p[ro]mi an sit aratoria vel vineata. Si petatur materia infecta. puta massa. dicat q[ui]litate[m] vi delictet an sit aur[um] vel argentu[m]. vel etia[m] exp[er]imat p[ro]d[omi]no. Si est signata exp[er]imat numeruz de q[ui] ibi p[ro] Jo. an. et Hosti. De q[ui] etia[m] vide q[ui]l debeat fieri specificatio. in spe. de li. p[ro]cep. s. iuxta. s. It[em] no[n] valet in actioe reali. Quia si fund[us] vel p[ro]diu[m] habet p[ro]p[ri]u[m] nome[n] exp[er]imat. et duo fundi p[ro]ximi seu vicini. Dz ei res desig[na]ri p[ro] p[ro]fina. et si necesse fuerit subijciat oculis iudicis vel aduersarij. vt ibi no[n]. It[em] dz in li bro. q[ui] licet fund[us] ad A. p[ro]tinuerit et p[ro]tineat. et. si diceret p[ro]tinuerit no[n] addedo p[ro]tineat. an sufficiat no[n]. de cau. pos. cu[m] eccia. in glo. d. resti. spo. cu[m] ad sed[em]. in glo. It[em] posset addi i libello. i. p[ro]tinuerit iure d[omi]ni vel q[ui]si. vt in. ca. abbate sane. de re iu. li. vj. Et q[ui]da[m] dicunt libellu[m] alias no[n] esse admittend[um]. cu[m] p[ro]bu[m] p[ro]tine re habeat latissima[m] significatoz. vt in. l. p[ro]tinere. ff. de s. sig. no. in. ca. cu[m] eccia. de cau/ sa pol. S[ed] Buil. i spe. de cau. pos. et p[ro]p[ri]e. i. s. sequit[ur] videre. s. alie sunt reales. admittit talem libellu[m]. p. c. in dilectos. de fi. instru. cu[m] s[ed] s[ed] lib[er]o. Et dic[itur] ibi Jo. an. in addi. spe. q[ui] co[n]ter libellaru[m] eu[m] admittit. et videt q[uod] in libello n[on] exp[er]mit causa petedi. q[ui] h[ab]et non optet in reali actioe. Pot[est] t[ame]n actor si vult cam exp[er]mere. d[omi]no re iud. abbate. li. vj. Et an tuti[us] sit exp[er]mere cam an no[n]. no. de li. ob. ca. ij. de or. cog. ca. fi. Et p[ro] Jo. an. Na[m] tuti[us] est vno respectu exp[er]mere cam. q[ui] si ex ista causa agens succub[us]. pot[est] eand[em] rem postea petere ex alia ca. Nec obstat sibi exceptio rei iudicate. q[ui] licet roe d[omi]ni fiat p[ro]denatio. no[n] t[ame]n generaliter sumpti s[ed] ad cam exp[er]ssam licet remota quo ad do[mi]natione[m] limitati. de ca pos. c. fi. vt dicit Jo. cald. s. T. et Pe. in. c. ij. de li. ob. Sec[us] si nul lam cam exp[er]ssit. q[ui] t[ame]n videt officiu[m] suum in iudiciu[m] deduxisse Un[de] succub[us] postea n[on] audif. s[ed] alio respectu tuti[us] est no[n] exp[er]mere certam cam. de q[ui] in. c. abbate sane. de re iu. li. vj. ibi de s[ed] q[ui]d iur[is]. Si cause q[ui] erat a p[ro]ncipio deserunt p[ro]dente lite. vel no[n] erat a p[ro]ncipio. s[ed] supuenerunt. an ex caus[us] h[ab]m[us] fieri debeat p[ro]denatio vel absolutio. Et licet multi sunt modi acq[ui]rendi d[omi]ni. vt insti. d. rez di.

Forma libelli

§. singulor. ff. de acq. rez. domi. p. to. Tamē multū difficult est et pbatio. vt in .l. cum res .l. de pbat. Vñ dato q nulla cām exprimat actor in libello i actiōe reali. adhuc tñ vt debeat obtinere oportet stare p cōfessionē vlt pbatōnē de aliquo modo vel causa sufficiti ad dominiū rei acqrendū vlt trāferendū p tanto est p̄siliū legis. q̄ q̄dū potest q̄s in causa intentare possessorū non agat de proprietate. vt in .l. is qui. ff. d. rei vendi. Et no. Bern. in .c. cū ecclesia. de cau. pos. 7. p̄ri. Et etiā in spe. de act. 7. petit. §. sequit. in .f. si autem velis. Videam⁹ exemplū quō difficult est pbatio dominiū. q̄ si ex causa emptionis quis dicat dñs alicui⁹ rei oportet quatuor occurrere. Primo q̄ cōtract⁹ p̄cessit. Secundo q̄ p̄cium numeret vel de eo fides habeatur. seu alias satisficiat. Tertiu q̄ traditio rei sequat. Quarto q̄ v̄ditor fuerit domin⁹. Ista ḡ omnia pbari debēt q̄s difficile est. de quo in spe. in loco p̄alle. Potest tamē quis int̄tare publicianā in qua leuiores p̄bationes sufficiūt. q̄ nō est necesse probare venditorē fuisse dñm. quia publiciana com̄petit ei qui ex causa emptionis vel cuiuslibet alterius iusti tituli rem bona fide de aliquo accepit. credens eū dñm fuisse. licet in veritate nō esset. De quo in spe. de cau. pos. 7. p̄pri. in rubrica de proprietate. §. nūc dicendum restat. 7. in .c. abbate sane. de re iud. li. vi. Item dicit i libello q̄ reus detinet res 7. occupat si hoc in libello nō esset exp̄ssum. an in fi. lit. reus esset absoluendus. Ros. tenet q̄ non. 7. reprehendit iudicē qui hoc facit 7. distinguit. Quia aut possidet aut nō. Si possidet est cōdemnand⁹. Si nō. adhuc et quoliri se obtulit cōdemnand⁹ est ac si possideret. Istud dictū Ros. ponit Jo. an. in additōe spec. de cau. pos. in rubrica de proprietate. §. i. Quo ad cōclusionem seu ad petitionē libri vt p̄mo petit p̄ iudicē declarari rem ad. A. p̄tinere. Item sibi adiudicari. 7. B. vt restituat 7. vacuū tradat seu dimittat cōdemnari. Verbu adiudicari exponunt Joh. 3mo. 7. Archidia. in .c. abbate sane. de re iud. li. vi. id est. iudicare ad se spectare. Et dicit q̄ ad iudicatio fit p̄rie in actionib⁹ que mixtā habent causaz. sed res alicuius que ab aliquo alio detinetur petitur restitui. sed iure ciuili petit quis declarare rē ad se p̄tinere. Conclusio ergo libelli omnia ista cōprehēdit. et ita solet fieri. Et ita verbū restitui non p̄ti-

net solum ad possessorū sed etiā ad petitorū. vt notat de do. 7. p̄uma. c. ij. 7. in spe. de acti. 7. petit. §. sequit. Et ibi p̄ Jo. an. in addit. de libel. cōcept. §. si. §. hoc aut noranduz 7. in .c. inter dilectos. de fide instru. in princ. Quia aliud est restituere rem. aliud possessionem rei. Itē petit res cū fructib⁹ a tpe occupationis p̄ceptis. Nam bone fidei possessor lucrat fruct⁹ ante lit. p̄testa. p̄ceptos. Unde ista petitio est intelligēda fm̄ distinctionē iuris cōmunis. De quo in spec. d. fructib⁹ 7. interesse. §. j. De hoc p̄ Jo. an. i addit. de cau. pos. in rubrica de proprietate. Quō autem p̄cedit petitio exp̄ntiaz 7. super b̄ fieri debeat sentētia cū sit generalis incerta et de futuro. no. de p̄cura. audi. de libel. obla. c. ij. de seques. poss. c. j. cum si. In fine libelli ponitur p̄testatio q̄ ad p̄bationē necessariam tantū se astringit. de iudi. exhibita. de p̄bat. licet. §. idem quoq̄ no. in spe. de excep. §. viso. §. porro. de libel. cōcept. §. vltimo. §. Item cōsueuerūt fieri. Item illa clausula. saluo iure addendi. 7. de fide instru. inf. dilectos. in principio. Et p̄ncipaliter aduocat⁹ circa libellos cōcipiendos debet aduertere tria. Primū q̄ pauca 7. nō sup̄flua effundat si tamē ponūtur ibi aliqua sup̄flua dūmodo libellus alias sit aptus nō viciatur. nor. de iudi. examinata. Secundū q̄ ponat necessaria 7. vtilia. que probata suā iurant intentionē. Tertiu q̄ ponat generalia 7. nō se ardet. vt in processu plures videas 7. diuerticula plura habeat ad fulciēdam suam intentionē. De qua 7. de quibusdā aliis cautelis in spe. de libel. cōcept. §. vltimo. De cautelis vero circa porrectionē 7. receptionē libelli habendis. in spe. de libel. cōcept. §. sequitur. Itē in li. nō exprimit nomē actionis. videlicet vt sic dicat. 7. ad hoc p̄pono rei v̄dicationē. Nā hoc nō est necesse maxime fm̄ canones. vt in .c. dilecti. de iudic. sed sufficit proponi factū. Et debet tamen exprimi tale quid p̄ quod actionis natura cognoscat. vt ibi no. 7. in specu. de act. 7. peti. §. primo. Item nō est necesse q̄ pars subscribat diez porrectionū li. vt p̄ talem subscriptionē cōster de die dati libelli 7. Sed hoc fit p̄ tabellionē qui subscribat diem porrectionis li. 7. dilationē datam reo. 7. ita seruatur. De quo etiam in spe. de libel. cōcept. §. j. §. nec p̄ dicta ratio. In personali actione formatur sic libellus

Libellus actōis personalis

De libello in actione personali

Gram uobis rē. q̄ licz p̄

c dictus Seyus p̄fato Titio in decem libris denarioꝝ talis monete vel pagamēti. vel denarioꝝ currentium. z cōiter datiuoꝝ in tali loco teneat ex cā mutui vel obligat̄ existat. Uel sic. q̄ licz idē Seyus Titio memorato teneat i tot libris denarioꝝ. quos idē Titio eidē Seyo mutuo ando numerauit vel q̄s bona fide deposuit apud eū. Tū hmōi debitū vel dpositū huiusmodi sibi reddere p̄dicat̄ debitor suo creditoꝝ aūdicto soluere p̄dicat̄. Quare agit et petit pcurator p̄dictus quatenus p̄cognito quantum sufficit de p̄missis. p̄nūciatis. decernatis z declaratis supradictū Seyum Titio p̄fato in p̄pressa pecuniarū summa ex causa p̄dicta teneri. eumq̄ eidē Titio i hmōi debito d̄demnandū. z ad ipsi solutionē cōpellendū fore. ac d̄demnerz z cōpellat̄ p̄ vestram inīam diffinitiuā z cēsura ecclesiasticam. Nec petit vna cū expēsis litis. Ad sup̄fluam p̄bationē se nō astringēs s̄z ad eā solū que sue sufficiūt intētioni. de iure addendi. mutadi. minuēdi. corrigēdi. z alijs vt ē moris p̄testatur In isto libello in actione personali exp̄mit̄ causa petēdi mutuū vel depositum vel hmōi. z hoc est necesse. vt in. c. vlt. de libel. obla. Et quia ponitur in fine libellorum saluo iure addendi rē. vt i forma

Sciendū q̄ aliud est mutare z aliud emēdare li. Et cōit̄ d̄z q̄ mutare ē cū sublata veteri actione. p̄ponit̄ noua. quasi diceret. q̄ p̄prie mutare sit substātia remota in locū ei aliū subrogare. Emēdare est addere vel detrabere quātitati petite. vt in spec. de libel. p̄cep. §. nūc ostēdam. Tū alij dicūt q̄ emēdare est defectū in forma supplere. Quā ḡ vel vsq̄ ad qd̄ tps litis possit mutari v̄l emēdari libellus. potest dici q̄ si actor vult mutare hodie non potest. q̄ necesse habz p̄sistere oblato libello. Si vult emēdare eo modo. quia petijt pl̄. modo vult petere min⁹ pōt vsq̄ ad sniam. Si hō alio modo. vt quia petijt minus. modo vult petere mai⁹. pōt vsq̄ ad lit. p̄testa. postea nō sine nouo libello De quo tñ pleni⁹ no. d̄ li. ob. c. ij. Et in spe. d̄ lit. p̄testa. §. nūc ostēdam. Et ibi p̄ Jo. an. in additione. Et q̄ libell⁹ p̄mus in actōe reali cōceptus est in petitorio. Tū q̄ aliud est iudicium possessoriū seu possessi. z iudiciū p̄prie

tatis seu petitorio. vt de cau. pos. z p̄prie. petitorio. Et intentat̄ q̄nq̄ solū possessoriū. q̄nq̄ vsq̄ vtrūq̄ simul. q̄nq̄ solū petitorio. Etiam in eodē libro z ab eadē pte. z q̄nq̄ possibil̄ sic d̄cursus petitorio z possessori in eo. li. no. in c. pastorat. z. c. cū dilect. de cau. pos. z p̄prie. Possessoriū ē triplex seu possessoriū sūt tres spēs. s. adipiscēde. retinēde z recupande. d̄ q̄ plene de cau. pos. pastorat. in glosa longa. Ho. ad intelligentiam z super eo in spec. de causa posse. Unde in interdicto recupande qd̄ competit spoliato p̄ spoliatozem sic formatur libellus

Libellus quando agitur in causa spoliationis.

Corā vob rē. q̄ licet tpe spoliatiois infra scripte z p̄ plura tpa ante memorat⁹ Titius fuit in possessione talis dom⁹ z p̄dicti in tali loco sit. cui⁹ p̄fines rē. p̄fatar̄ tñ Sey⁹ euz de possessione hmōi anno tali. mēse tali violenter expulit z eiecit. z temere possessionē dom⁹ vel p̄dij eiusdē spoliavit. Quā quidē domū idem Sey⁹ ab eo spoliatiois tpe detinuit z occupauit. z detinet occupatā. Uel sic. Licet rē. Tamē idē Seyus Titium eundem possessione dom⁹ vel p̄dij hmōi p̄ talē spoliari fecit. z euz de possessione ip̄a detinuit z expelli. Uel sic. Q̄ licet talis Sempronius noie z p̄templatōe Seyi supradicti p̄dictū Titium possessione ip̄i dom⁹ rē spoliavit. Ip̄e quoq̄ Seyus eandē eodē modo z noie suo factā ratā z gratā habuit z habet se de dom⁹ vel p̄dij supradicti possessione intromittēdo Uel sic. q̄ licz rē. Tū cum idē Titio esset possessor dom⁹ p̄dicte p̄ Sempronium violēter spoliatus z de ipsa possessione eiecit. memorat⁹ Seyus domū hmōi ab eodē deietore recepit. sciens p̄dictum Titium possessione ip̄i p̄ eundē Sempronium vt p̄mittit̄ spoliatū. Quare agit z petit pcurator p̄dictus noie quo supra q̄tinuit cognito q̄ntū sufficit de p̄missis. p̄nūciatis. decernatis z declaratis possessionē domus p̄dicte seu p̄dij rē. mibi violēter ablatam fuisse z esse restituendā cū fructibz. exinde a tēpore spoliatiois p̄dicte citra p̄ceptis z q̄ p̄cipi potuerūt ac d̄anis z interesse. q̄s fructus singulis annis ad tot maldra frumēti Erfordensis mēsure. Damna hō z interesse ad tot libras vel marchas rē. estimat spoliatus supradict⁹. vestra iudiciali salua estimatiōe p̄dictūq̄ Seyū ad p̄missa eidem Titio

Libellus spoliatiois

Ademnadū ac cōpellendū fore. ac demne-
tis z cōpellatis p vestra sniam diffinitiuam
zē. vt in alijs formis. In isto libello pmo
narrat quō Titius spoliatus est p Seyū spoliatio-
sione domo vel p dū. Et ita cōpetit spoliatio-
ticio ptra Seyū spoliatorē interdictuz vñ
vi. de resti. spo. in lris. cū ad sedē. ca. grauis.
cū si. Secūdo q titius spoliatus fuit de māda-
to Seyū p aliū. Tertio q fuit spoliatus noiez
p templatōe seij. z ipe seijus spoliatioē ratā
habuit. Un istī omīs tenerent interdicto. vt
in. c. cū ad sedē. s. alle. Vel quarto q Titius
fuit spoliatus p Semproniu: licet nō nomie
seij vel mādato ei. tñ Seyū rē hmōi a sem-
pronio deiectore sciēter recepit. Un tenet i-
terdicto p decre. vnde vi. p. c. sepe. de restit.
spo. fm vnū intellectū eiusdē. c. Vel fm ali-
um p dīrōe ex eadē decre. etiā si conclusio li. est
cōmunis ad qdlibet istoz. Ad quālibet nar-
rationē hmōi apta est petitio conclusiua p dī-
cta. Et in hmōi interdicto est necessaria al-
legatio z p batio duoz. s. possessiois z deie-
ctionis. de offi. dele. p sultationibz. z h qñ in-
tentat interdictū p ipum spoliatorē. Sz qñ
p cū q mādauit ibi cū h p bari oportet man-
datū. Vel qñ ptra eū q ratā habuit zē. tūc
oportet etiā p bari rati habitationē q spoliatio-
ipū noie vel p templatōe fuit facta. qz ratū ha-
bere qñ nō pōt qñ noie suo nō est gestū. d re
in. li. vj. Ul si ptra eū q nō spoliavit nec mā-
dauit nec ratū habuit. sz sciēter rē recepit zē
Ibi oportet etiā p bari sciam. Un diē Ho-
stienf notabilē in dicta decre. sepe q q sciē-
tiaz allegat eā p bare debet Et cū gūe sit istā
p bare p tāto laudat ipe q pponatur p dīctio
ex canone reintegrāda. iij. q. i. p qñ auxiliuz
subuenit ei q possessionē qualiter cūqz amī-
sit. Sunt tñ diuersi eiusdē canonis intelle-
ctus. vt ibi no. z in. c. cū ad sedē. z in. c. sepe
alle. Itē in li. petit possessio restitui. qz meli-
us p nūciat iudex inter p dīctā possessionē
restituendā qz rē restituendā. De q in spe. de
restit. spo. s. j. s. z no. p Jo. an. in. c. cū ad sedē
sepi alle. Itē petit res cū fructibz perceptis
z qui p cipi potuerūt. no. in. c. grauis. d resti.
spo. Item cū damnis z interesse. vt ibi. Et
etiā de iniurijs tenet. vt ibi plene no. Et de
benf hoc casu fructus a tpe deiectionis. vt ibi
no. Si autē qñ spoliatur rebz mobilibus p-
sic formari libellus

Corā vobis zē. q anno tali. mēse tali. p-
dicit Seyū Titiu p fatū in tali loco vel iu-

nerē pstitutū inuasit. eūqz rebz suis. s. libris.
vestimētis. pecunijs. z alijs qñs deferebat te-
mere dep dāuit. res hmōi ab eo rapiendo z
sibi auferēdo violēter. quas ad tot libras de-
narioz talis monete estimat. vestra iudicia
li salua taxatiōe. Quare petit z agit p cura-
tor p dīctū. q tē p cōgnita zē. p nūciatis. de-
cernatis z declaret p dīctū Seyū spoliato-
rem temerariū ad restitutiōz rez p dīctaruz
seu estimationē eaz p taxatā teneri titio sup-
dicto. z ad h sibi p demnandū z cōpellendū
fore. necnō p demnetis z cōpellatis p vestram
diffinitiuā zē. In tali. z p simili nō optz
specificatiōe fieri z exp sionē singularium
rez. qz p bata violētia p testes. res p banf p
iuramentū violentiā passi. De q qñ me. ca.
c. vlt. de or. cog. c. ij. cū si. Itē exprimit locū
z tps. qz tale interdictū informat z includit
iniuriā. Un possit etiā spoliatus petere satisf-
factionē z emendaz p iniuriā. vt supra dīxi.
Ergo illoz exp sio in libello est faciēda licz
ciuiliter agat. de pcura. tue. Itē qz i libello
ponunt sba gerudiua. videlicz rapiēdo. au-
ferendo zē. Sciendū q qdā aduocati reoz
excipiūt talē libellū nō pcedere. Rō fm eos
qz gerudiū nihil ponit sz potū dēterminat
sed hoc nō est verz. quia gerudiua etiā ali-
quid ponūt. z resoluunt in sba iudicatiū.
vt no. ff. z. l. de eden. sup rubri. Idē em est
dicere. dep dāuit rapiēdo. ac si diceret dep-
dāuit z rapuit. Itē qz in sentētijs ponūtur
gerudiua. vt patet de re iud. ad apostolice. s
auctoritate apo. firmit in hibēdo zē. Quare
ergo nō ponent in libellis cū snia debeat
esse p formis libello. de symo. licet hely. cuz
si. De quo p Jo. an. in addi. spe. de li. pcep.
s. nunc aut zē Jam aut libello oblato z por
recto iudici p actorē vel ei pcuratorē. reus
vel ei pcurator petat ei copīā inherēdo p
testationē de nō cōsentēdo in iudicē zē. Si
talis est iudex cui iurisdictionē nō est funda-
ta. z sibi dari seu pcedi inducias. z vocatur
hmōi inducie deliberatorie. Et de indu-
cijs citatorijs. deliberatorijs. z pparatorijs
z iudicatorijs notat. iij. q. ij. in summa. De
istis z alijs viginti speciebz induciarū in spe.
de dila. s. j. Et inducie deliberatorie d qñ
ad pñs. xx. sunt dies a iure taxate. iij. q. ij. of-
feratur. nō tñ sic sunt statute i tali nūero die-
rum qñ iudex eas abbreviare possit. attētis
circūstantijs negocij z distātia lozoz. vl p/
lōgare. no. de pcur. dilect. de appel. cum sic

Libellus spoliatiois

romana. vt in glo. ij. z in regula indultum de re iu. li. vj. **U**trūq; iste inducie sint d substantia sic libellus. no. p. Jo. an. xvij. q. iij. vt oz. p. In. z Hosti. de libel. ob. c. j. Et dicunt comuniter doctores q; sint de suba si petantur. Quia licz iudex possit illas artare ex ca no tamē potest eas reo iūto penitē denega re. vt in. c. j. de dila. z in clemē. sepe. de ver. si gni. in glo. cum petito. Iudex ergo hz de cernere z dare seu fieri mādare copiā libelli reo expēsis actorz. de quo in spe. de li. obl. Et potest cedere inducias reo vt dixi. ita tuendo ipi reo terminū ad omīs dilatorias exceptiōes pponēdas. Postea nō audiat reū sup dilatoria exceptiōe. nisi in tribz casibz. vt in. c. pastoralis. de except. Et ista omia sunt per tabellionē scribenda i actis sub hac forma vel consimili

Deinde Anno quo supra die tali. tali hora cōparuit in iudicio corā iudice predicto talis pncipalis. vel talis ei⁹ pcurator. z libellum ei⁹ in scriptis obtulit infrascripti tenoris. Et aduerso talis pncipalis vel talis ei⁹ pcurator corā p̄dicto dño iudice eo adhuc sedente p tribunali petēs p̄dicti libelli copiā decerni. z terminū cōpetentē ad delibērandū sibi postulauit p ipm dñm iudicē assignari. cui ipē iudex copiā libelli fieri z dari p me notariū decreuit. z inducias petitas sibi cōcedendo. z talē diē zc. ad pponendum omīs dilatorias exceptiōes sibi forsitan comperētis. Alioqñ dicto libello rñdendop termino ipsaz petiū vel eaz pcuratorz de cōsensu pempt. assignauit. Acta sunt hec zc.

Corā ordinario tabellio breuiter sic solet subscribere diē porrectionis libelli z dilationē reo datā isto modo.

Exhibito h libello p talē actorē vel talē ei⁹ pcuratorē in pñtia talis rei vel ipi⁹ pcuratoris. Anno tali. die tali rñdebif p pte ipius rei. vel pponētur omīs dilatorie vl declinatorie exceptiōes die vel feria tali zc. Re⁹ accepto libello z obtētis inducijs consulat aduocatū sup eo. Et quō in deliberādo debeat se reus h̄re. tradit Huil. in spe. de acti. z petiē. §. in anterioribz. Et si re⁹ uenit i actiōne reali. sz ipam rem petitā ab eo nō possidet nec detinet veniat in termino statuto coram iudice dicēdo se nō possidere nec detinere rē petitā in libello. z res est expedita. qā tūc dimittet. ff. de rei vendi. l. in rem. d. appellat. ex pte. de quo de except. c. vl. z de re iudi.

abbate sane. li. vj. Si autē possidet. sz nomie alieno habet paratū auxiliū. in. c. qm̄ frequenter. §. q si sup. vt lit. nō p̄test. qz habet facultatē nominādi dñm in iudicio z se exonerādi. vt ibi. Sz si possidet noie proprio. tūc offerendo se defensionē videat si habeat aliq̄s exceptiōes p̄tra iudicē. p̄tra actorē. vel cōtra ei⁹ pcuratorē. vel p̄tra libellū z ei⁹ formam. istas in termino sibi assignato omīs pponat. vt no. in alle. c. pastoralis. Pro q̄ scienduz q; exceptionū diuerse sunt spēs. qz alie sunt pemptorie. alie dilatorie. alie anormale. alie mixte. vt no. de excep. exceptionū. in glo. z p Hosti. in summa. eo. ti. §. ij. Pleni⁹ in spe. c. ti. §. j. ij. z. iij. z ibi in addi. tangunt etiaz alie diuisiōes. qz alie sunt p̄petue. alie tempales. alie psonales. alie reales. de quo ibi. De pemptorijs videbim⁹ suo tpe De dilatorijs ad pñs videndū Tū dicunt dilatorie quia causam differūt. instit. eo. ti. §. appellans. Et dilatoriaz alia est dilatoria iudicij alia solutionis. Dilatoria iudicij est multiplex. quia alia petiē rōe iudicis. alia rōne actoris. alia rōe ipsi⁹ rei excipiētis. vt qz est puilegiatus vel alias habet ius reuocādi domū. vt d. f. cōpe. c. vl. Alia rōe pcuratorz. alia rōne rescripti. alia rōe loci. alia rōe tps. s. feriatum alia rōne loci. qz extra dyoc. alia rōne cause alia rōe libelli. alia rōe fori. j. De q̄ in spe. de excep. §. j. §. dilatorie fo. Et iste regulariter pponēde sunt añ lit. p̄test. postea fo nō. nisi i certis casibz. de offi. dele. insinuante. Et qñ plures cōpetūt que illaz debeat p̄mopponi no. in. c. alle. pastoralis. de excep. z. c. in monasteriū. de re iudi. Et magna ē diuersitas inter doctores de exceptiōe recusatiōis au illa debeat esse por. Tamē Jo. an. ibi i nouel la dicit p̄clsiue q; oīs exceptiō p quam negatur iurisdictione iudicis p̄cedit exceptiōnem recusatiōis. Utilis tñ est prestatio d tali exceptiōe recusatiōis. sz nō necessaria. Alias tñ exceptiōes q; nō afficiūt iurisdictionē p̄cedat recusatiō. Et h̄ dicit tenendū post factū añ factū p̄sultit cū Tan. cui⁹ opinio ibi habetur in glo. quicūq; c. inter monasteriuz Si ergo re⁹ habet exceptiōnem inducentē nullitatem iurisdictionis. puta p quā reddi⁹ rescriptum nulluz. vel psona iudicis inabilis. vt si dicat rescriptū impetratuz ab excōmunicato p̄pter qd est nullū regularit. de rescript. c. ipso iure. li. vj. Vel iudicē excōmunicatuz fuisse tpe impetrati rescripti i quem non cadit iur

Forma

risdictio. vel si sem exceptionē istā pmo pponat. qz pus est mittēda securi ad radicem. s. ad iurisdictionē. vt. iij. q. vj. §. exceptio. si nō hz talē. hz tñ aliā ptra psonā iudicis actoris z pcuratoris. Tūc pmo pponat exceptiōem recusatōis ptra iudicē. vt no. in. c. pastoralis z in. c. inter. s. alleg. Vel meli pponat simul disiunctim seu subalternatim. Et istā suspitionē pmo pponat seu psequat. vt in dicto. c. pastoral. no. Quō aut recuset ordinarius z corā quo sit pbanda exceptio. le. z no. de fo. cōpe. si qz s. clericū. z. c. licet. de appel. cū speciali. Quō aut delegat⁹ recuset z corā q sit pbanda recusatio. habet de off. dele. sup q. stione. z. co. ti. si ptra vnū. li. vj. cū pcorō. Et est recusatio a iudice vel iurisdictione declinatio p exceptionē suspitionis pposita. Et licet ex vna sola causa iudex recuset. puta qz suspectus. iij. q. v. qz suspecti. vt lit. nō ptest. accedens. i. z. ij. de appel. cū speciali. Illi tñ suspitionis sunt mltē cause. z. xvij. enumerant i ca. legitima. de appel. li. vj. Et p̄ sic formari exceptio recusatōis q̄ in scriptis est pponenda. de q̄ tñ in. c. qm̄. de pba. z. ibi i glo. sup s̄ bo exceptiones zc.

Forma exceptionis recusationis

Corā vobis dño iudice tali zc. pponit pcurator pcuratorio noie zc. talis z dicit s̄ psonam vestrā excipiēdo q̄ cū tal' aduersari⁹ suus vester sit p sanguine⁹ domestic⁹ vel familiaris zc. vos ex causa hmōi sibi estis vebementer suspect⁹. Et qz piculosum ē corāz suspecto iudice litigare. iō rō dicit vt vos z iudiciū vestrū recuset. Idcirco vos tanq̄ sibi in ste suspectū ex cā p̄dicta recusat. z causam suspitionis hmōi se pbaturz offert coram arbitris. quos cōiter eligere vna cū aduersario est parat⁹. Et si in cōi puenire nō pnt. talē noiat z eligit p pte sua. z h̄ qn̄ iudex recusat⁹ est ordinari⁹ vel delegat⁹ vnic⁹. Si s̄o est delegat⁹ h̄ns collegā. z dati sunt cum clausula q̄ si ambo. tūc corā collega est pbāda exceptio recusatōis. Un̄ tūc dicat excipiens z cām suspitionis hmōi se offert coram collega vestro legitime pbaturz. Si simplr recurrit ad arbitros. vt in. ca. si ptra vnum. de offi. dele. li. vj. Et ibi qn̄ delegat⁹ vel officialis ep̄i recusat. Vel si est subdelegat⁹ tūc debet fieri pbatio corā delegato. vt in. c. super q̄stionū. de offi. dele. eū s̄o. z. §. si. De q̄ plene no. in. c. cū speciali. de appell. Et ordinarius recusat⁹ potest causam alteri cōmit-

tere. de fo. cōpe. si qz ptra clericū. z. c. cū speciali. de appel. Et an hoc possit delegatus et qn̄ habet in. c. iudex. de off. dele. li. vj. Et qd̄ dicit in forma exceptōis q̄ recusans offert p bationes cause recusatōis. z petit electionē arbitroz. Dic̄ In. in. c. cū speciali. sup alle. q̄ hoc nō est necesse. sed hoc iudex habet ab eo req̄rere. de quo ibi. z hoc qn̄ re⁹ recusat. Potest etiā actor reculare iudicē. nō tamen delegatū quē impetrauit ex veteri causa sed ex supuenienti. de offi. dele. insinuante. z ca. sup questionū. Ordinarius potest reculare vt in. c. alle. si quis ptra clericum. d̄ fo. cōpe. z tunc actor debet z potest sic formare suaz recusationem

Forma recusationis ordinarij

Domine ep̄e ego vellē puenire aduersarium meū talē subditū vestz. sed qz iste est cōsanguine⁹ vel amicus vester specialis. z vos tanq̄ nimis fauēs eidē mihi estis ex hmōi cā suspectus. Ideo supplico quaten⁹ causaz huiusmodi alteri cōmittatis. seu mihi detz delegatum. zc. Quō aut pcedat in articulo recusationis. i. suspitionis. le. z no. in. c. suspitionis. de offi. dele. de appel. cum speciali. eodem ti. legitima. li. vj. cū remis. suis. Et d̄ arbitris sup hoc eligēdis. q̄ arbit̄ iure appelletur in. c. de arbi. de off. dele. li. vj. Si vero reus nō habet exceptiōem ptra psonā iudicis. videat an sibi cōpetant alie exceptiones videlicet ptra psonā actoris. an sit minor vel excōmunicat⁹ zc. Et exceptiōes q̄ pnt fieri s̄ actorē ponit spe. ti. de actorē. §. pmo. v̄ s̄ forum vel locū zc. vt sup dixi

Exceptio ptra actorē.

Potest ergo sic excipere contra actorē. Procurator nomine pcuratorio discreti viri Seyi p pte Titij in iudiciū z causam vocati. coram vobis dño ep̄o vel offi. zc. pponit z dicit excipiēdo q̄ p̄fatus Titius est in pupillari etate p̄stitutus. quare in iudicio eē z agere non potest. nec debet admitti. vt p se stando in iudicio psequat. Idcirco cōpetit p vos p̄nunciari. decerni. z declarari predictum Titij psonā stādī in iudicio nō habere. Nec eū ad agendū esse admittendū. adē nando eū p̄dicto Seyo in exp̄sis. Vel s̄ li bellum potest sic excipere reus

Exceptio ptra libellum

Excipiēdo pponit pcurator noie zc. ptra p̄tensum libellū sibi corā vobis honorabili dño decano iudicis. vel offi. p pte tal' oblatum

exceptionis

Et dicit q̄ huiusmodi p̄tensus libellus ob-
scurus est. generalis. incertus. dubius. cōfusus
z ineptus. z alias zc. z ad eum p̄ pte p̄dicti. A
minime r̄ndendū. zc. maxime ex eo quia in
eo nō exp̄m̄t causa petēdi cū tamē datus sit
in actione p̄sonali. vel ex eo quia res petita
minime specificatur p̄ cōfinia vel alias. sic
q̄ reus valeat deliberare. vel qz manifestaz
p̄tinet p̄trarietate z ineptitudinē. Ideo per
iudicē ex officio repellend⁹ z r̄nciendus est
z limitadus. Quare petit p̄curator p̄dicto
nomine quo supra quaten⁹ p̄nunciatis. de/
cernatis z declaratis. p̄asserito libello tanq̄
obsuro. incerto. z inepto. p̄ parte p̄dicti. A
nō fuisse nec esse r̄ndendū. Ipsumq̄ libel-
lum p̄ntensum r̄nciendū z repellendū. ac p̄-
dictum reū a vestra instātia iudicij abso-
lūm r̄nciatis z absoluitis. Ipsum actorē
sibi in exp̄nsis p̄terea factis condemnādo
saluo iure addendi zc. Q̄ causa petēdi i p̄-
sonali actione est exp̄m̄da patet de libelli
obla. c. vlt. Et in reali est res exp̄m̄da z p̄
p̄finia specificāda. vt de libel. ob. c. ij. vt sup̄
dictum est Et sciendū q̄ cautū est sic pete-
re. vnde nō debet petere reus q̄ actor decla-
ret libellum obsurū. vel ineptū emēder. q̄a
sic instrueret ip̄m actorē. sed petat vt supra.
Et tūc postea p̄m formam h̄mōi petitiōn̄.
habet interloqui iuder. vt no. de libel. obla.
ca. vlt. z in spe. de libel. p̄cep. §. sequit̄ vide-
re. §. Item p̄cepto. z. §. ad hui⁹. §. caut⁹ etiā
Et qualiter vlt̄ ex q̄b⁹ causis impugnari pos-
sit libell⁹. ponit Guil. in spe. de li. p̄cep. §. iij.
Uel si reus vult declinare for̄ iudicis. vt
quia est laic⁹. z est causa p̄phana z coram ec-
clesiastico iudice p̄uenit. potest sic excipere p̄-
curator noīe p̄curatorio. talis scz rei p̄ponit
z dicit excipiēdo q̄ cū causa in p̄tensio li. p̄e-
dicto reo p̄ parte actoris. Coram vob̄ ho-
norabili dño offi. vel iudi. zc. oblata p̄posita
causa sit civilis z p̄phana. ip̄scq̄ reus laicus
existat z paratus coram suo laico iudice se-
culari respōdere. cui⁹ forum actor seq̄ debz
Idcirco libello p̄dicto z supra causa hu-
iusmodi p̄tensa corā vobis r̄ndere nō tenet
sed ad iudicem suū fori secularis. videlicet
talem. est remittēdus. Quare petit per vos
p̄nunciari decerni z declarari p̄dictum reū
ad r̄ndendū li. p̄asserito. vel alias sup̄ cau-
sa p̄dicta litigandū corā vobis nō teneri. sz
ip̄m ad p̄dictum suū iudicē cōpetentē secu-
larem remittendū fore z remittat⁹ p̄demnā

do sibi actorem in exp̄nsis. zc. Ista ecce-
ptio p̄batur p̄ ca. nouit. de iudi. z. c. cum sit
de fo. compe. z. c. licet z. c. ex parte. eodem ti.
Si ergo in termino dato ad deliberandū
reus opponit exceptionē dilatoriā aliquam
de p̄missis. vel aliam. actor vel eius procura-
tor petat eius copiā sibi decerni p̄ iudicem z
terminū cōpetentē ad replicandū assignari
q̄d habet facere iuder. Et hec scribunt p̄ ta-
bellionē sub hac forma

Forma actū in actib⁹ signandorum

Termino p̄dicto adueniente videlicet ta-
li die cōparuit coram p̄dicto dño iudice se-
denti pro tribunali ad ius reddendum. tal⁹
reus vel talis eius p̄curator z exceptiones i
scriptis obtulit. quaz tenor inferius cōtine-
tur petens istas admitti. Talis vero actor
vel ip̄s⁹ procurator cōparuit ex aduerso. et
earundē exceptionū copiā sibi decerni et
dari petiuit. ac terminū competentem ad re-
plicandū z dicendū p̄tra exceptiones huius
modi sibi cōpetierit contra eas ei assignari.
Lui iuder p̄refatus copiā petita decreuit
z tales die ad replicandū z dicendū contra
exceptiones huiusmodi si voluerit p̄ termi-
no peremptorio sibi assignauit

Coram ordinario scribere solet tabellio
breuiter in fine exceptōis isto mō. Exhibitis
his exceptionib⁹ p̄ talē reū vel et⁹ p̄curatorē
in presentia talis actoris vel sui procurato-
ris. Anno tali. die tali respondebit vel p̄tra
eas replicabitur p̄ parte actoris tali die. quē
terminum de vtriusq̄ cōsensu ad hoc duxi-
mus p̄figendū. Actor ergo in termino sibi
ad dicendū p̄tra exceptōes statuto potest re-
plicando exceptionē elidere. videlicet ecce-
ptionis replicatōe. id est resolutōe illo mō
Cōtra exceptōes p̄tensas z oppositas. p̄ p̄-
te talis rei zc.

Forma replicationis cōtra exceptiōem
recusationis iudicis.

Corā vob̄ honorabili dño iudice vos ex
tali causa vt suspectū recusando p̄ponit p̄cu-
rator p̄curatorio noīe talis actoris. z dicit
replicando q̄ exceptiōes h̄mōi fr̄uoloz fru-
stratorie nō sunt admittēde. nec ip̄e re⁹ vos
z vestra p̄sonaz poterit taliter recusare. Cū
z si p̄dict⁹ actor sit p̄sanguine⁹ vester. tamen
quia etiā ip̄e re⁹ est p̄sanguine⁹ vester. idcir-
co par affectionis causa suspitionem tollit.
Uel sic. Licet ip̄e actor vester dicat amicus
qz tū si aliqua inter vos z eum est amicitia

Dilatoria solutio

Ista est leuis et modica. et talis non est propter quam merito debeat ut suspectus recusari. cum non omnis amicitia sufficiens sit causa ad iudicem recusandum. Quare predictus petit procurator qui tenus passertis exceptio non obstantibus pronuncietis decernatis et declaretis si predicti actoris fuisse et esse respondendum et in causa huiusmodi procedendum ad ulteriora. Ipsumque reum ad hoc cogendum fore atque cogatis. et eius predicto actori in expensis legitime condemnatis.

Hec replicatio colligitur ex nota. in. ca. accedens. ut licet non potest. et ex nota. in. c. postremo. de appel. in glo. §. sed usque ad quem quidam etc. de offi. delega. insinuante. glo. 1.

Contra exceptionem declinatoriam fori potest actor sic replicare

Replicatio contra exceptiones prentas talis rei procurator procuratorio nomine talis actoris proponit et dicit. quod exceptiones huiusmodi prentas non procedunt nec sunt admittende. sed tanquam frustratorie et friuole repellende. Nam licet dicitur sit laicus et causa spiritualis. locum in domicilio rei est de vestra iurisdictione temporalis. Uel sic de consuetudine in iurisdictione temporalis. Uel sic de consuetudine in iurisdictione temporalis et cognitio in hac parte. Uel sic. Ipse tamen secularis iudex rei est sepius super hoc pro parte actoris instanter et humiliter requisitus. quod in ipsi actori iusticiam ministrare neglexit vel recusauit etc. Quare petit ut supra dixi in prima replicatione. Ista replicatio fundatur super. c. licet. de fo. coope. et c. si duobus. de appel. cum similibus. Et post istam replicationis oblationem aliquando reus petit copiam et terminum ad duplicandum. Uel si renunciet duplicationi et petit interlocutoriam. totum debet scribi per tabellionem in actis. Et potest colligi forma scribendi ex precedentibus. Que autem sit replicatio et quomodo debeat esse talis quod afficiat tollat seu elidat vel viciet ipsam exceptionem sicut exceptio actionem vel actum viciat cui opponitur. plene nota per Jo. an. in. c. a nobis. de excep. et in. c. vlt. et de or. cog. Et dicitur quod replicatio est allegatio actoris per quam resoluitur exceptio. insti. de repli. in. pn. Uel latius sumendo omittat verbum actoris. Unum replicatio est etiam exceptio. Et dicitur quasi exceptionis exclusio. ff. e. l. penult. Et tantum de exceptionibus dilatoriis iudicij etc.

Exceptio dilatoria solutionis

Edilatorijs solutionis que debent ante litteras potest. pro

ni. et si de ea constet videlicet quod differenda est solutio. tunc impedit processum et inducie duplicabuntur. quia perijt plus tempore. de pl. per. c. vnico. Si non constat probabitur post litteras potest. p. Inno. et alios in. c. pastoralis. de excep. Et in spe. de excep. §. nunc videndum restat in. pn. Et forma postea videbis. Est etiam exceptio anormalis. ut est exceptio excommunicationis in vim dilatorie opposita. Et dicitur anormalis quasi sine regula. quia non sequitur normam aliarum exceptionum. quia in qualibet parte litterarum et post litteras potest. vel etiam ante sententiam potest opponi. ut in clem. vnica. de excep. et c. pia. eo. ti. li. vi. Si tamen reus omittat eam opponere maliciose et dolose ut actor fatigetur. talis condemnabitur actori in expensis. ut in. c. exceptionem. de excep. Et potest eadem exceptio bis opponi. sed ultra duas vices non opponitur. ut in. c. pia. eo. ti. li. sexto. Potest ergo sic opponi et formari talis exceptio

Procurator talis rei proponit excipiendo et dicit quod vos dominus iudex ad instantiam talis actoris in causa quam mouet seu mouere intendit predicto reo coram vobis procedere non potest nec eum ad agendum seu causam inceptam processu quendam debetis admittere seu audire. nec ipse potest in iudicio stare tanquam actor. pro eo quod per tale iudicium ordinarium vel delegatum. vel auctoritate talis canonis est maioris excommunicationis sententia innodata. Quare petit predictus procurator per vos pronunciari. decerni et declarari predictum excommunicatum repellendum esse ab agendo quem et repellatis. Et in ista exceptione excommunicationis debet exprimi nomen excommunicatoris. et species excommunicationis debet exprimi. alias non est admittenda. Et talis debet probari infra octo dies apertissimis documentis. Alioquin debet excipiens condemnari in expensis. quod frequenter maliciose conuenit opponi. ut in. c. pia. de excep. li. vi. vbi de ista exceptione plene. Et quod tam ille quam alie exceptiones consueuerunt maliciose opponi ad litem protractionem.

Unde iudex potest cogere excipientem ut prester iuramentum de malicia quod eas maliciose non opponat. de quo in spe. de excep. §. ij. §. Potest etiam iudex. Nam hoc iuramentum de malicia potest in quacumque parte litem erigere iudex quando sibi videbit expedire. ut dicitur in ra. calum. c. ij. vlt. raso. li. sexto. Et contra aduocatos maliciose exceptiones tales per reos committentes. vide in spe. de excep. §. vlt. §. Itē

Exceptio peremptoria

nota fm Uber. circa finem. Cōtra p̄dictaz
vero exceptionē excōmunicatōnis potest re
plicare actor isto modo

Qualiter actor replicare debet cōtra ex
ceptionem anormalam

Lozam vobis honorabili dño iudice ta
lis procurator talis actoris p̄tra exceptiōez
p parte talis rei sibi oppositā replicādo ppo
nit. 7 dicit q̄ p̄dicta exceptio in facto nō est
vera nec admittenda. qz licet p̄dictus actor
alias p talē iudicē fuerat excōmunicat⁹. ipse
tamē ab eadē sentētia est p ipm iudicem ab
solutus. Ad qd̄ pbandū litteras absolutio
nis pducit. 7 petit p vos p̄nunciari p̄dicta
exceptione nō obstante esse in causa pceden
dum 7 pcedi videndū ad vltiora. Uel po
test sic replicare

Lozam vobis 7c. vsqz ibi. Et dicit q̄ pre
asserta exceptio nō procedit. sed friuola est 7
frustratoria. nec eius p̄textu debet actor ab
agendo excludi cū ipa excōmunicatōis sen
tētia p̄fesa quā allegat nulla sit 7 irrita ipō
iure. p eo q̄ intolerabile cōtinet errorem. vel
pro eo quia ante sniam eandē assertam ipse
actor ab ea 7 p̄dicto iudice eam pferente ex
causa legitima appellauit. vel quia ipsa sen
tētia est p nō suuz iudicē lata. Iste excepti
ones probant de arbitris. c. innocuit. d̄ sen.
excō. p tuas. de p̄suc. ad nostram. cū si. d̄ iu
di. at si clerici. cum si. te cōcord.

Forma duplican. actoris

Reus aut potest sic duplicare. dicēdo cō
tra replicationē Pro pte talis actoris cōtra
exceptionē talis rei oblatā 7c. proponit pcur
ator ips⁹ rei duplicando. Et dicit q̄ ipa re
plicatio p̄fesa est inutilis 7 inualida. nec ex
ceptionē ips⁹ rei verā 7 legitimā inficere po
tuit 7 viciare. cum ille a quo actor se absolu
tum asserit absolutiōis tpe minime habuit
absoluedi potestates. Quare petit pcurator
ips⁹ rei p̄dictis suis exceptiōibz inherēdo p
vos p̄nunciari 7 fieri. put in ipis exceptiōibz ē
petitū. 7 actorē sibi in expēsis p̄dēnari. p̄posi
tis sic exceptionibz. replicatiōibz. duplicatiō
nibz. 7 aliqn̄ triplicatiōibz. quadruplicatiōi
bus. tandē p̄tes vltioribz sup̄ h̄altricatiōi
bus renūciatis. petāt interloqui sup̄ excep
tione vel replicatione sua. iudex p suā inter
locutoriā p̄nunciabit sup̄ exceptiōe an obstet
vel nō. vel si sup̄ ea inducte sint p̄batōes. an
sit p̄bata vel nō. Quia tales exceptiōes di
cunt emergētes. 7 sup̄ illis est p̄nuncianduz.

licet sup̄ incidenti nō sit necesse p̄nunciare.
De quo plene de ord. cog. c. j. Et an sit p̄nū
ciandū sup̄ exceptiōe rei vel replicatiōe acto
ris. no. plene in. c. a nobis. de except. p̄ doct.
Quia si exceptio est emergēs tūc q̄ntūcūqz
sequat replicatio. duplicatio. triplicatiō 7c.
satis erit sup̄ exceptiōe p̄nunciari. vt ibi nota.
Est etiam vt dixi exceptio mixta. vt si re⁹ di
cat se debitū petitiū p̄misisse sub cōditiōe. s.
si Tit⁹ ascēderit capitolium. Ista vocat̄ mi
xta ideo quia dubiū est an sit dilatoria an p
emptoria. Nā si extabit p̄ditio erit dilatoria
si nūqz extabit p̄ditio pemptoria. qm̄ ergo sit
opponenda ante litis contestata. vel post. tan
git Huil. in spe. de except. §. j. in fine.

De exceptionibus peremptorijs

Exceptiōes aut pemptorie añ lit. p̄test. re
gulariter locū nō habēt s̄ post. Excipiūtur
tres casus. videlicet qm̄ excipit de re iu. trās
acta. vel finita. Iste tres pempt. sunt p̄uile
giate q̄ añ lit. p̄testa. opponi p̄nt. 7 ipam lit.
p̄testa. impediūt. vt in. c. j. de lit. p̄testa. li. vj.
sic habēt naturā p̄iudicialiū qz p̄cessui p̄iur
dicant. Et quō q̄ttuor modis d̄: p̄sitiō v̄l
exceptio p̄iudicialis. no. de or. cog. c. tuā. ibi
de h̄ p̄ Den. insti. de acti. Et in spe. de acti. 7
petit. §. p̄iudiciales. 7 in. c. exceptiōis. de lit.
p̄test. li. vj. Aduertendū ē q̄ sunt exceptiōes
pemptorie que p̄poni p̄nt 7 p̄bari añ lit. p̄te
sta. 7 post vsqz ad p̄clusionē cause. vt sunt p̄
dicte tres p̄uilegiate. Alique tamē sūt que
nō possunt añ lit. p̄test. opponi. sic vt lit. p̄te
stationē impediāt. sed solū post lit. p̄test. vsqz
ad sniam seu cōclusionē cause. 7 istud est re
gulare. Item sunt alique que etiā post sen
tētia possunt opponi 7 p̄bari etiam si a sen
tētia nō fuerit appellatū. sicut est exceptiō
compensatiōis. de quo de or. cog. ca. vlti. d̄
fide instru. cum Jo. Et in spe. de appella. §.
penul. §. sed nūquid in causa. Un̄ exceptio
num pempt. alique sunt que nō stant p se. s̄
stant inquantū cōcernunt p̄ncipales actio
nes. vt exceptio pacti de non agendo. 7 con
similes que nō opponūtur p̄ sententiā. nisi
in causa appellatiōis. quia vis seu effectus
illarum tollitur p̄ sententiā. Alie sunt que
stant p se sic q̄ de sui natura nō p̄cernūt p̄n
cipales actiones. 7 sic vis istaz nō tollitur
p̄ sententiā. sic exceptio compensatiōis. Et
ideo opponunt etiam post sniam. de quo ta
men dicendū vt no. de or. cog. c. vl. Et cas⁹
iu quibz opponit̄ exceptio pemptoria post

Exceptio prejudicialis

sententiā ponit Buil. in spe. de excep. §. di/cto. §. Post sniam aut. z sequenti. Et Disti. in sum. c. ti. §. z qñ. §. in casibz nō. de sen. z re iudi. sub rubri. de re iudicata. §. quāta. §. nec exceptōe pempro. Itē quō aliq pemprozia/ rum dicunt ppe exceptōes. aliq defensōes Exceptōes vocant q ipō iure tollūt obliga/ tionē naturālē. ciuilē nō. s; istā ope exceptio nis elidūt. Un meli⁹ exceptōes elisorie q pempr. vocarent. qz nō perimūt actionē. s; elidūt. vt exceptōz pacti de nō petendo in p petuū z iusturandū. z similes defensōes que ipō iure tollūt z perimūt omnē actōes. vt solutio. acceptilatio. de quo in spe. de excep. in pn. iste licet defendat reū. nō tamen excludūt vel elidūt actōem cū nulla sit actō quā sublata. Aliq tñ vt Francisc. pcel. vo lunt dicere q differētia vboz hmoi respici at solū vsū z modū duplicē alloquendū q rei vtunt. dicēdo. excipiēdo ppono. vel ad iuris mei defensōem ppono. Vel vt dic ipse defensio potest dici q reū psonalit⁹ defen/ dat. exceptio q realiter elidit. de q p Jo. an. in dicto. c. exceptōis. de lit. ptest. li. vi. in no/ nella Si ergo reo deficiūt dilatorie si habz aliquam de pempro. pziuelegiatis lit. ptest. impedientibz. potest se ad illam pvertere et opponere eam añ lit. ptesta. Et erit tunc for ma exceptōis ista

Forma exceptionis prejudicialis.

Coram vobis honorabili viro dño offi/ ciali vel iudice zc. procurator noīe procura/ torio talis rei pponit z dicit excipiēdo q illa vice inter predictū reū z actorē prefatum coram tali iudice ipi⁹ rei cōpetenti. de z sup/ pretensio debito p ipsum actorē ab eodē reo etiā ex eadē causa. etiā petita vel dez sup rei/ pretensio ipi⁹ actorz libello petita quā actor ad se generaliter vel ex causa tali tūc etiam asseruit ptenere extitit litigatum. z ipse actor ab eodē iudice p trariā sniam diffinitiuam reportauit p quā re ipse ab e impetitoē fuit absolutus. que snia appellatione nō suspēsa in rem transiit iudicatam. Vel sic

Coram vobis zc. vsqz ibi. extitit litigatū. Et tandē pres ipse spōte z libere sup hmoi questione z lite transierūt. sic q ipa causa p transactiōem sopita est z extincta. Un ipse actor nunc sopitā eo modo questionē resu/ scitare z refricare psumens sup hoc obstāte sibi re iudicata vel transactiōe pdicta au/ diend⁹ nō existit. Quare pdictus pcurator

rei petit p vos p nunciari decerni z declara ri p prefatū actorē sup petitione sua z cau sa hmoi nō esse vltius audiendum. nec ad agendū fore admittendū p dicto reo in expē sis legitimis cōdemnetis. Ita debet petere quādo iste exceptiones opponunt añ lit. con testa. Et tūc etiam fm istā petitiōis formaz hz iudicis p nūciatio fieri. vt no. in. c. j. d. lit. ptest. li. vi. Prop⁹ qd esset tunc exceptōes ta les differri post lit. ptest. qz tunc absoluerēt re sup pncipali. vt ibi no. de q in spe. de ex/ cep. §. dicto i vl. carta. Ad hānt vt obstet exceptio rei iudicate plura hnt pcurrere. vi delict q idē sit corp⁹ seu qntitas. idē mod⁹ petendi. eadē p dicitio psonaz. Et q re posse/ dit tpe snie rem petita ab eo. vt no. in. c. pñl. de excep. z in alle. c. j. de lit. ptest. Itē ad va/ liditatē z efficacā exceptōis transactiōis re quiritur q trāfactio tenuerit. Unde potest actor ptra p dicitas exceptōes replicare. sic dicendo. Procurator talis actoris replicā/ do ptra ptenas exceptōes tal rei pponit z dic. q licet alias int ptes sup eadē re vel eo/ dem debito fuerit corā tali litigatuz. z snia lata diffinitiuā nec p appellationē suspēsa. Quia tñ ille corā q ptes litigabāt nullā ha/ buit iurisdictionē. q snia diffinitiuā q p euz lata fuit est nulla. Ex tali causa actor tūc vl/ rem vel debitū petebat. ex alia cā vl agendū mod⁹ ē variat. qz tūc ad h agebat. nūc agit ad illud zc. Ul trāfactio ppassa dolose est inita z nulla ex tali cā zc. De qbz replicatiōi bus no. in alle. c. j. de excep. li. vi. z in spec. de excep. §. dicto. §. h quoqz notandū. An iste exceptōes pziuelegiate opponi possint p ter minū dilatoriāz. late tractat Jo. an. i addi. spe. de dila. §. j. Et sibi placet q sic p ratios quas ibi ad h adducit. Si nō nec p dicitē exceptōes pempr. reo cōpetūt. s; hz aliquaz actiōem ptra actorē pōt eum corā eodē iudi ce reconuenire. siue in dex sit ordinari⁹. siue delegat⁹. de mut. pet. c. j. d. rescrip. dispendia li. vi. Offerat grē tūc actori libellū recōuē/ tionālē añ lit. ptest. qz recōuētio hz fieri ante lit. ptest. postea nō hz locū recōuētio. s; post lit. ptest. nisi pmissa añ lit. ptest. ptestatiōe s; recōuētiōe faciēda q fiat p lit. ptest. in cōri nenti fm cōem opinionē doctorz. licz Ber. z In. videant dicere eā fieri posse etiā post lit. ptest. z ante cōclusionem cause. que opi/ nio cōmuniter reprobat. vt notatur i alle ga. c. j. de mut. peti. Quia recōuētio vt dic

Inchoatio iudicij

Jo. de lig. est sibi respectuū p̄cernēs p̄uē/
tionē. ⁊ respectiua sunt simul tpe Etia p̄bat
H ordo rubricaz. ⁊ c. Et tunc oblato libello
recōuentionali h̄mōi cause sic iure p̄uētiōis
⁊ recōuentionis illa a te vicissim. s. mutuis vi
cibz tractāde sunt ⁊ simul vna sn̄a termian
de. de or. cog. c. ij. s. nos aut. ⁊ in. c. j. iā alle.
ita q̄ lit. p̄test. sup libello actorz p̄ reū Actor
etiā statim p̄testabit litē sup libello rei. Et p̄
mo iurabit sup p̄uētiōe. sc̄do iurabit sup re
cōuentionē. ⁊ sic de alijs termis ⁊ actibz i cau
sis h̄mōi obf̄uādis ⁊ fiendis. vt ibi no. Si
tū iudex alit̄ q̄ p̄ recōuentionē essz iudex cir
ca obseruationē tal' vicissitudinis sibi latior
est habena. de q̄ p̄ Jo. an. in addi. spe. d̄ recō
uentionē. s. videndū. Si at̄ re^o neglexerit ac
torē recōuenire añ lit. p̄testa. v̄l in p̄tineri p̄
lit. p̄test. p̄testatione p̄us facta. vt dictuz est
tūc si causa pendet corā delegato ⁊ re^o vult
actori mouere actionē. q̄ h̄ nō p̄t via recō
uentionis. oportet eū rescriptū ad eundē iu
dicē impetrare. vt in dicto. c. dispēdia. s. re^o
q̄z. S3 si causa est corā ordinario. tūc re^o p̄t
actorē corā eo recōuenire q̄ncūq̄ ē ordina
rius pris vt in q̄s s3 tūc cessabit vicissitudo
p̄cessus. q̄ q̄libz lis tūc currit i arte sua. In
certis tamē casibz non admittit̄ recōuentionē.
vt si actor cōuenit reū possessorie. s. interdi
cto vñ vi. nō poterit actor p̄ reū recōueniri.
nisi de alia spoliatiōe. vt in. ca. v̄l. de or. cog.
Et ibi etiā de spoliatiōe in modū exceptiōis
opposita. ⁊ in. c. ij. de or. cog. ⁊ in. c. frequens.
de resti. spo. li. vj. Hoc v̄z actorē inuito. s3
eo p̄sentiente p̄cedit recōuentionē. vt de resti.
spo. c. j. Et casus in q̄bz locū nō habet recō
uentionē. no. de arbi. cū dilectz. ⁊ in glo. sup ca
An aut̄ actor debeat habere inducias deli
beratorias sup libello rei cōuentionali. no
tat de mut. p̄t. ca. j. Et d̄z q̄ sic si voluerit.
Unde maliciosi aduocati reoz adueniente
termino quo debēt respōdere libello actorz
si deficiūt eis exceptiōes ad p̄telandū ⁊ dif
ferendū lit. p̄test. porrigunt libellū recōuen
tionalem. vt sic nō respōdeat libello actoris
donec actor eoz libello se paratū offerat re
spondere. et sic si actor velit statim respōde
re renunciando deliberatorijs p̄dicta mali
cia nō iuuabit

Sequit̄ secūda ps p̄cessus iudiciarij.

Expedito isto mo

do p̄ma pte p̄ncipali p̄cessus seu

ordinis iudiciarij. veniam^o nūc ad secūda^z
p̄te videlicet ad inchoationē iudicij seu litz.
que habet fieri p̄ lit. p̄testa. cū ip̄a sit iudicij
seu litis fundamentū. de lit. p̄testa. c. vnico.
Si ergo reo deficiūt exceptiōes dilatorie v̄l
peremprozie p̄uilegiatē. nec potest nec vult
actorē recōuenire. debet in termino statuto
libello respōdere. ⁊ ad hoc vt lit. p̄test. debi
te fiat. actor vel ei^o p̄curator habet p̄ponere
p̄tenta in libello suo. Et iudex eis p̄positis
vel etiā ip̄e actor d̄z interrogare reū. vt
p̄posita in libello credat esse vera ⁊ petita fie
ri debere. ⁊ sic reo respōdente fit lit. p̄testat.
Et hoc est q̄d ter. in. c. vnico. de lit. p̄test. d̄
cit q̄ p̄ petitionē in iure p̄positā ⁊ r̄n̄sionem
secutā fit lit. p̄test. Unde nō sufficit libellū
esse oblatū ⁊ r̄n̄sionem p̄ reū factam ad hoc
vt inducta sit lit. p̄test. q̄ libellus nō loquit̄
p̄. l. vnicam. L. de lit. p̄testa. Requirit̄ ergo
q̄ actor cōtenta in libello suo p̄ponat. si tamē
inuenitur in actis oblatu libell^o. ⁊ scriptu
ra sufficiens ⁊ respōsio p̄sumit̄ p̄positionem
⁊ interrogationē interuenisse. vt no. in alle.
c. vnico. de lit. p̄testa. Et q̄ interueniat pro
positio ⁊ interrogatio raro seruat̄ i practica
de quo etiā in spe. de lit. p̄test. s. j. s. sic igitur
in lit. p̄test. p̄cedatur. Et est litis cōtestatio
fundamentū iudicij p̄ petitionē in iure p̄po
sitam ⁊ cōgruam respōsionē secutā animo
lit. p̄testa. factā. Quo omisso si in figura iu
dicij procedat. veran̄ in anibz laboribus et
sumptibz litigantes. Et istam diffinitionē
que est Ostien. ip̄e p̄ singula membra decla
rat. Et ponit post eum Johan. an. in. c. vni
co. de lit. cōtesta. Et fit cōmuniter per reuz
sub ista forma

Talis p̄curator A. rei r̄ndendo p̄tensio
libello actoris narrata put narranē negat
esse vera. ⁊ dicit̄ petita in ip̄o fieri nō debe
re aīo lit. cōtestandi. Et tūc scribet tabellio
lit. p̄testa. esse factā hoc modo. Anno t̄li. die
tali ⁊ c. Loraz d̄no decano iudice p̄dicto eo
sedente p̄ tribunali cōparuit talis actor v̄l
talis eius p̄curator. ⁊ causam ac petitionē
suā in ip̄i^o libello cōtenta verbo proposuit.
p̄dictusq̄ d̄ns iudex vel actor seu ip̄i^o p̄cu
rator talē reum vel talē eius procuratorem
super sic p̄positis ac petitis an ea crederz
fore vera. ⁊ petita fieri debere interrogauit.
Qui ad interrogationē h̄mōi respondens
narrata ⁊ p̄posita eo modo negauit eē ve
ra. ⁊ dixit petita fieri nō debere aīo lit. p̄test.